

V dnešnom čísle na 12 stranách: ● Konzervatoristi v USA ● Storočnica ● Š. Németha-Šamorínskeho ● Čo je nové na talianskej opernej scéne ● Dozvuky uplynulej sezóny ● Bella - Albrecht v recenziách ● CD recenzie ● koncerty ● Program BHS ● Informácie

Hudobný život '96

ROČÍK XXVIII.

8 Sk

25. 9. 1996

17

Slávnosti hudby...

Bratislavské hudobné slávnosti sú už tri desiatky rokov Ouverťúrou našej koncertnej sezóny v rámci ktorej prebieha dejnosť najrozmanitejších koncertných podujatí, ktoré usporadúvajú tzv. reprezentačné inštitúcie, až po aktivity najmenších súkromných agentúr, spolkov a spoločenských zoskupení. A tak na prahu ďalšieho ročníka Bratislavských hudobných slávností, ale aj iných festivalových podujatí, ktoré sa na začiatku tejto sezóny konajú aj v iných mestách našej vlasti, kladem si otázku prečo vlastne festivaly vznikli, keď každá sezóna nám núka plné priehradie hudobných podujatí, z ktorých podaktoré sa strácajú v priemernosti a obohranosti a niektoré vysoko prevyšujú tzv. festivalové podujatia. Na túto dilemu, samozrejme, môže každý mať svoj vlastný názor. Príčiny sú iste rôzne, v mnohom tu hrá úlohu zhoda okolností, náhody, výhodnej ponuky, avšak ide tu aj o jeden veľmi vážny faktor, že v našich hudobných či hudobno-umeleckých inštitúciách sa vytráca postava profesionálneho dramaturga, že nastáva diktát jedincov bez širších odborných súvislostí, že sa obohrača zväčša to, čo je "na sklade" (pravda v každom prípade česť výnimkám).

Z histórie vieme, že prvý moderný festival sa konal v Anglicku v roku 1724 pod názvom Three Choirs Festival a každoročne sa striedal v mestách Gloucester, Worcester, Hereford a neskôr aj v ďalších. Dnešné festivaly, ktoré sú združené v Európskej asociácii hudobných festivalov, nadviazali na túto tradíciu a profilujú sa podľa toho, kto ich robí, spravuje a najmä financuje. O tomto poslednom faktore však mávame skreslené predstavy.

Čo je to festival? V encyklopedických prácach nájdeme asi takúto charakteristiku: sú to podujatia, ktorých cieľom je vytvoriť podmienky pre podujatia osobitnej kvality či výberu osobností, ktoré nie sú pre bežnú repertoárovú prevádzku prístupné... ďalej pre voľbu festivalu rozhodujú tradície, vhodné koncertné či divadelné priestory, turistické, obchodné a iné atrakcie, prostredie vytvárajúce slávnostnú teda nie bežnú atmosféru a pod. V neposlednom rade, najmä pre západné festivaly, je príznačné úsilie aj o podujatia senzáčného charakteru a udržiavanie skladiet na objednávku, čo robí z festivalu prestížnu udalosť.

Teda ak festival má byť festivalom podľa vyššie spomínaných kritérií, tak by mal byť aj špičkovým podujatím štátnej kultúry, pýchou toho-ktorého mesta a jeho society. Milosrdenstvá sponzorov sú iste bohumilým skutkom, avšak nie sú riešením...

A tak každý rok sme radi, že BHS a iné festivaly stále máme. Dúfajme, že i napriek tomu festivaly zostanú takou udalosťou, v živote nášho spoločenstva vďaka ktorým obrátime pozornosť sveta na našu krajinu z tej lepšej stránky. Som presvedčený, že za vyššie spomínaných podmienok, pravda nevádzam všetky súvislosti, ku ktorým o. i. patrí aj zmena chovania sa ekonomickej a podnikateľskej sféry k umeniu, je možné aj u nás vytvoriť podmienky na jeho skvalitňovanie. Festivaly sú sviatkami hudby pre poslucháčov a nie na oslavu jedincov stojacich na pódiu, alebo za ním, ale pre tých, ktorí prostredníctvom nich chcú v osobitne priaznivej atmosfére komunikovať so svetom umenia.

MARIÁN JURÍK

Spevácky zbor Konzervatória v Bratislave pod vedením dirigenta prof. Dušana Billa reprezentuje slovenské zborové umenie a slovenské hudobné školstvo už desaťročia na významných hudobných podujatiach doma i v zahraničí. Pestovaním európskeho zborového fondu, spoluprácou s mnohými zahraničnými zbormi a zborovými združeniami, prijímaním speváckych zborov z celého sveta a hlavne svojou umeleckou úrovňou sa stal v roku 1990 členom Európskej federácie mládežníckych zborov Europa Cantat, prostredníctvom ktorej môže ešte výraznejšie propagovať pôvodnú slovenskú zborovú tvorbu a slovenské interpretačné umenie. Jednou z takýchto aktivít je aj spolupráca s organizáciou Friendship Ambassadors Foundation (USA), prezídium ktorej prihlásilo zbor konzervatória do konkurzu o účinkovanie na umeleckých podujatiach Olympiády 1996 v Atlante. Tento slovenský zbor na základe vysokej umeleckej úrovni a výnimočného talentu našich študentov bol v konkurze úspešný a dostal pozvanie na Olympiádu 1996 do Atlanty.

Vystúpenie Speváckeho zboru Konzervatória v Bratislave v rámci medzinárodného festivalu v Atlante

HUDBA VIZITKOU DO SVETA SPEV S OLYMPIJSKOU MYŠLIENKOU

DANIELA SLIACKA

Vzhľadom na finančnú náročnosť turné zbor vystupoval v komornej zostave (šestnásťčlenný), ktorá bola umelecky overená už na festivaloch a koncertoch na Slovensku, vo Švajčiarsku, v Austrálii, v Taliansku a Rakúsku.

Keďže na CD nahrávkach zaslaných do konkurzu účinkujú ako sólisti so zborom aj popredné slovenské spevácke osobnosti (Edita Grüberová, Peter Dvorský, Lívia Aghová, Miroslav Dvorský), dirigent oslovil sólistu opery SND v Bratislave Martina Babjaka, laure-

močne vysokú kvalitu a prezentovali najmä hudobnú kultúru svojho svetadiela a národa. Repertoárový záber jednotlivých zborov bol veľmi široký a rozmanitý: od gregoriánskeho a byzantského chorálu cez vrcholnú polyfóniu až po súčasné kompozície v oblasti cirkevnej hudby, od úprav ľudových piesní cez klasiku až po náročné pohybovo-vokálne diela súčasnej svetovej hudby. Spevácky zbor Konzervatória v Bratislave sa tu predstavil slovenskou cirkevnou hudbou a úpravami slovenských ľudových piesní a bol hodnotený ako zbor s vynikajúcou hlasovou kultúrou, štýlovou čistotou a pôsobivým výrazom. Pre tieto

mi spevmi. Obecenstvo sa roztancovalo nielen pri Straussovom valčíku a slovenskej Tancuj, tancuj, ale aj pri amerických žartovných piesňach v úprave R. Sunda. Koncertná olympijská aktivita pokračovala aj koncertným účinkovaním počas bohoslužieb v kostoloch.

Speváci boli šťastní, že mohli svojím umením podporiť slovenskú olympijskú výpravu koncertom v Slovenskom olympijskom dome, ako aj spievať na podujatiach za prítomnosti prezidenta SR a najvyšších predstaviteľov nášho zastupiteľského zboru v USA, za čo im predseda Slovenského olympijského výboru po návrate do Bratislavy udelil diplom.

Koncertné turné Speváckeho zboru konzervatória, ktorý uskutočnil počas 17. dni 22 koncertov, bolo bohaté na umelecké i mimoumelecké zážitky, umožnilo nám predstaviť Slovensko popri športových výkonoch aj umeleckými výkonmi sólistov a speváckeho zboru. Koncerty končili nielen ováciami stojaceho publika, ale aj gratuláciami poslucháčov dirigentovi a všetkým členom speváckeho zboru, čo trvalo niekedy viac ako hodinu po

Slovenské Tancuj, tancuj na koncerte vo Walt Disney World

áta Pavarottiho súťaže z roku 1992, ktorý účast na koncertnom zájazde prijal.

Koncertné turné začalo vo Washington, Baltimore a Annapolise celovečernými koncertami, na ktorých americké publikum s nadšením prijalo nielen skladby svetových autorov, ale aj skladby slovenskej proveniencie, najmä dvojzbor Magnificat Zachariáša Zarewutza, Trávnice Alexandra Moyzeša, Otčenáš J. L. Bellu, ako aj pohybovo stvárnené kompozície Petra Cóna. Pri svojich sólových vystúpeniach Martin Babjak už prvými tónmi presvedčil, že je vo svojom odbore skutočne umelecom najvyšších kvalít. Popri jeho vystúpeniach obecenstvo s úžasom obdivovalo devätnásťročnú sopranistku Denisu Danielovú, ktorá sa predstavila v áriách W. A. Mozarta a G. Pucciniho. Vzhľadom na vek a predvedený umelecký výkon veľké úspechy zožali aj ďalší sólisti zboru K. Šilhavíková, L. Molnárová, Z. Zelenáková, K. Háľková, R. Bajžák a L. Podkamenský. Členovia zboru O. Hluchý, M. Cepko, J. Blahuta sa sólisticky predstavili aj ako výborní inštrumentalisti v hre na klavír, čembale a organe, čo bolo pre americké obecenstvo ďalším príjemným prekvapením. Veľký úspech mal valčík J. Straussa Na krásnom modrom Dunaji v zborovej úprave, ktorý vždy vyburcoval obecenstvo k nadšeným ováciám.

Samotným "olympijským vystúpeniam" predchádzala účasť na "DeKalb International Choral Festival" v Atlante v dňoch 10.-17. júla 1996. Festivalu sa zúčastnilo deväť zahraničných a dva domáce (USA) zbory, rôznych vekových kategórií (od detských po dospelé) a štýlového zamerania. Všetky zbory mali výni-

kvality bol vybraný aj na nahrávku CD. Festival bol vynikajúco zorganizovaný, zbory účinkovali v koncertných sieňach, divadelných sálach a kostoloch. Záverečný gala koncert, popoludňajší a večerný, sa uskutočnil v centre Atlanty s veľkou publicitou a diváckym ohlasom. Zaujímavosťou festivalu bolo sporenie programu vystúpením vynikajúcich domácich umelcov z oblasti džezovej hudby.

K najvýznamnejším, z radu koncertov uskutočnených na Floride, patrili koncert vo Walt Disney World, ktorý sa uskutočnil v rámci Magic Music Days (navštevnosť denne 40 000 ľudí). V pre nás netypických klimatických podmienkach sa vedel zbor koncentrovať a vypnúť k vynikajúcemu výkonu v programe zostavenom výlučne z amerických a slovenských skladiet, ktorý odznel v obrovskom amfiteátri pred mnohopočetným a medzinárodným publikom.

Koncerty pre slabozrakých a nevidiacich, ktoré organizovala WOSH (Dobrovoľná organizácia pre starostlivosť o zdravotne postihnutých) boli veľmi pôsobivé a zaujímavé svojím ľudským zameraním a nezvyčajne vrelou odozvou vďačného obecenstva.

Vyvrcholením koncertného pobytu v USA boli koncerty počas Olympiády v Atlante. Zbor konzervatória z Bratislavy mal tú česť koncertovať v Underground Atlanta - v historickom srdci Atlanty, ktoré sa v dňoch olympijských hier stalo srdcom celého sveta. Státisíce ľudí, ktorí prišli na športové podujatia si s radosťou vypočuli umelecké podujatia olympiády. Konzervatoristi sa tu predstavovali slovenskými piesňami, americkými spirituálmi i sólovými

Sólista opery SND v Bratislave na koncerte v Kapitol v meste Annapolise

koncerte a požadovaním informácií o krajine, z ktorej zbor prišiel.

Koncertné turné sa uskutočnilo pod záštitou predsedu Národnej rady Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča a vďaka finančnej podpore ministerky školstva SR Evy Slavkovskej, predsedu Matice slovenskej Jozefa Marika, Nadácie prof. Emílie Kováčovej, Nadácie Konzervatória v Bratislave, Rasaxu, Slovnaftu, firmy Codecon, Istrobanky, Poštovej banky, Prvej novinovej služby, firmy Orman Ltd a cestovnej kancelárie REDI TOUR. Úprimná vďaka patrí aj pánu veľvyslancovi Li-chardusovi a zastupiteľskému zboru SR v USA.

Vďaka nim budú možno u mnohých ľudí dlho doznievať dojmy z koncertov bratislavského konzervatória a z rozhovorov o Slovensku tak, ako zostanú v pamäti konzervatoristov zážitky z účinkovania na Olympiáde 1996.

PO POLČASE

Po letnej a dovolenkovej pauze pokračoval 8. septembra komorný cyklus (SSSK-SHÚ) zmysluplne prezentujúci v Roku slovenskej hudby pôvodnú tvorbu. Ani tentokrát sa mirbachovské matiné striktne nepridržiavalo "monogeneračného" modelu, poskyto štýly a estetické konfesie rôzneho typu.

Úvod patril **Sonatine pre klavír Tadeáša Salvu**. Táto reprodukčná neľahká skladba, ako vidno, má aj pre interpretov akýsi magický podtext. Počula som ju už v niekoľkých stvárneniach - vždy zaostrujúcich na salvovskú kompozičnú textúru z iného uhla pohľadu. Interpretáčný výklad Sonatiny **Tomášom Borošom** bol doslova excelentný. S nadhľadom a prehľadom klasifikoval Salvovu expresívnu amplitúdu - presnými líniami rozsvetlil psychologiu kontrastov, tém a ich vzájomných dialógov, či kontrastov. Sonatina patrí do hľadiskašej a overovacej etapy Salvovho umeleckého (žiaľ, už uzavretého) životopisu. Je naplnená invenčnou nespútanosťou, erupčivou energiou, drsným, chvíľami až provokujúcim výrazom. Reflektuje Salvu v jeho originalite s neopakovateľnou kontúrou tvorivej odvahy...

Anaglyf znamená jednak poloreliéf, jednak dvojité obrazy... Takto "podvojne" výraz chápať, musím uznať brilantnú voľbu titulu premiérovanej skladby **Jozefa Gahéry. Anaglyfy, skladby pre klavír a recitátora** skomponoval autor znova na počesť svojej manželky, H. Gaherovej, zoradiac ich do päťdielneho súboru: Hliníkový reliéf, Železná mreža, Prierez mosadzným kalichom a Bronzový džbán. (Samý kov navôkol!) Poézia pani Gaherovej je typickou "ženskou poéziou: senzitivne rozvíbovaná v poetických "argumentoch" nezáväzná; raz prekvapujúca sofizmom a hravým slovným dôvtipom, inokedy uzemňujúca voltami pragmatiky. V takých rozmeroch ju aj tmočila recitátorka **Martina Znamcová**. Role druhého interpreta sa zhostil sám autor. Jeho kompozičné predstavy o skladbe ako celku sa pohybovali v rozmeroch komentárov alebo semantických dotváraníach poetických jednotiek. Gahér je zdatný improvizátor, znalý a vedomý si nesmiernych permutačných možností hudobných elementov a štruktúr. Jeho hudobné produkty sú technicky a technologicky erudované, chýba mi v nich však

emocionálna zhovievavosť, máľkosť, i schopnosť ponúknuť kľúč na dešifrovanie vlastnej identity.

A znova **Ladislav Kupkovič**. A znova v durovej tonine (Es) svojho **Koncertu pre lesný roh a klavír**. Premiéru tejto kompozície v tento septembrový termín na sklonku 20. storočia mi však znova pripadala ako dobre oneskorený čin. Čo môžem viac než opäť zopakovať? že obdivujem Kupkovičovu hudobnícku noblesu, schopnosť bez mihnutia oka rozprávať muzikantské príbehy, ktoré už ktosi, kdesi a kedysi vymyslel, provokovať - ale z celkom iného kon-

ca ako to "páchal" pred tridsiatimi rokmi. Je to však hudba. Hudba vo všetkých rozmeroch. (...alebo preparácia fosílií...) S viditeľným pôžitkom a značným tvorivým vkladom muzičoval **Vratko Budzák s Erikou Netschovou**.

Štvorčastová **Sonáta pre husle a klavír Štefana Németha-Samorínského** vyznela v Kupkovičovom susedstve priam revolučne. Majster Németh sa narodil pred sto rokmi (študoval hlavne v Budapešti), aj preto je jeho romantizujúci dikčný pátos absolútne opodstatnený. Nie je to však len výraz, ktorý robí jeho hudbu vzrušujúcou a atraktívnou - všetko sa odvíja z matérie pevných základov: koncepcnej a stavebnej logiky, melodicko-harmonických súvzťahov, veľkorysej dynamiky... Némethova skladba bola v kontexte tohto matiné akýmsi generačným exkurzom, priznávam, že i mojím osobným znovubojavením už objaveného. Pookrila som pri hudbe, ktorá je výrečná, ktorá hrá živými farbami, exponuje a rozvádza epizódy, deje v nesmiernom šarmantnej a zároveň vysoko profesionálnej muzikantskej adjustácii. Obdivujem neutíchajúci kreatívny elán **prof. Heleny Gáforovej**, ktorá i teraz s absolútnou inšpiratívnosťou podporovala rovnako skvelého a zanieteného **Viktora Šimčíka**.

Jednou z viacerých paralelných profesionálnych kolaj **Juraja Hatríka** je pedagogika. Pri svojich expertízach do ríše škôl a učilíšť nazbieral množstvo materiálu, ktorý ho - tvora tvorivého - dokáže tvárne iniciovať. Tvrdím, že v autorigovi vokálnej skladby musí byť zúčastnený aj literárne citiaci jediniec. Hatríkov intelekt, aj výsostná kreativita vo sfére verbálnej, sú garanciou úspechov tvorivých výsledkov - kontaktov s ľudským hlasom. Žiakopoprekrúcadlá, alebo skôr výber (v počte 5) z tohto rozsiahleho autorigovho projektu, ktorý (klasifikovaný ako vokálne aforizmy) skomponoval Hatrík inšpirovaný autentickými školskými textami (alias roztomilými, roztapašnými, rozptyľenými... nezmyslami). Slovné celky sú skutočne len náznakom, akýmsi incipitom k hudobným následnostiam a dopovedaniam. Každá zo skladieb má svoju neopakovateľnú atmosféru, čaro vyvierajúce a smerujúce do paradigmatu, jadra a zmyslu - v tomto prípade aj nezmyslu - textového východiska. Hatríkovo vokálne čítanie mi imponuje - je skutočne spevné, rešpektuje prazákladnú hudobnú postulat (hudba má spievať), obšťastní i prekvapí vtipnou a harmonizujúcou "rozpravou".

Výborný ansámbl interpretov - **Jana Žiačiková, Katarína Jusková**, obe spev a **Mária Imrichová a Karol Toperczer**, klavír, podporili a znásobili vo vedomí priaznivý dozvuk zo skladby, z koncertu...

LÝDIA DOHNALOVÁ

ROZHLAS A HUDBA

Som rozhlasový fanúšik. Počúvam všetky pravidelné hudobné relácie. Z toho vyplýva, že prevažne počúvam rozhlasovú stanicu Devín. Ťažiskom tejto stanice je hudba, nepresne nazývaná "vážna". Počúvam tu veľa vzácnej hudby, skvosty hudobnej tvorby všetkých vekov i vrcholné interpretačné výkony, či už ide o reláciu Prelúdium, Hudobné matiné, cyklus "Skladatelia, diela, interpreti", Musica slovaca a ďalšie. Nejednu ťažkú životnú situáciu mi hudba z rozhlasu pomáha prekonať.

Za všetkým je kus poctivej ľudskej práce. Za hudbou v rozhlase je nadšená a nie plne docenená práca hudobných redaktorov. Po rokoch počúvania rozhlasu rozoznávam osobitosti jednotlivých redaktorov podľa zostavenia programov: organová a stará hudba je doménou Etyly Čárskej, operná dominuje v programoch redaktorov I. Jakúbka a M. Zvarovej, výber známych romantických, či klasických diel charakterizuje Ľudovít Vajdička, o štýlovú jednodielnosť usiluje Laura Salvová, hudba 20. storočia je dominantou programov Melánie Puškášovej... No nie vždy ohlásil moderátor relácie meno hudobného redaktora, a to považujem za nedostatok. Veď aj v oblasti populárnej hudby sa to robí bežne, či už ide o Dobré ráno, Kontakty, Popoludnie s rozhlasom a ďalšie. Prečo sú redaktori "vážnej" hudby diskreditovaní?

Rozhlas je významnou inštitúciou, aj v oblasti propagácie hudobného umenia, preto sú veľmi užitočné hudobno-slovné relácie. Mohlo by ich byť viac a mali by sa uvádzať pravidelne, na spôsob relácie LUK (Literatúra, umenia, kritika). Profily skladateľov, najmä súčasných s preferenciou slovenských, ale aj interpretov, ktorí v posledných rokoch úspešne reprezentujú Slovensko v zahraničí. Častejšie by sa žiadali také relácie ako "Akcenty-rezonancie", či ABC o hudbe, ktoré pripravujú M. Jurík a H. Domanský. Stanica Českého rozhlasu Vltava, či Bartók-rádio Budapešť majú podobné programy takmer každý deň.

Zdá sa, že Slovenský rozhlas je jedinou inštitúciou, ktorá sa s plnou vážnosťou venuje Roku slovenskej hudby. Pravidelné koncerty Musica slovaca, kde sa uplatňujú všetky generácie slovenských skladateľov, programy slovenských interpretov, pravidelné koncerty zborevej tvorby - to je skutočne obdivuhodná aktivita hudobného oddelenia Slovenského rozhlasu.

V posledných dvoch týždňoch ma mimoriadne upútali niektoré programy. Predovšetkým 28. augusta koncert pod názvom "Slovenskí interpreti hrajú Šostakoviča". Výborná Ida Černecká opäť presvedčila, že Šostakovičovi rozumie, stotožňuje sa s jeho hlbokým filozofickým prístupom k životu a umeniu. Dvojica Gáforová - Telecký v úchvatnej Sonáte pre violu a klavír podali vrcholný interpretačný výkon a so smútkom som sa zamyslela nad tým, prečo sa nám nepodarilo z pani Gáforovej urobiť "slovenského Holecu", ktorý bol známy ako komorný hráč na celom svete! Nezabudnuteľný zážitok mi poskytl Sergej Kopčák a Juraj Benč v Suite pre bas a klavír na texty Michellangela. Potvrdili, že s hudobným umením sme už dávno vstúpili do Európy a do celého sveta. Čakala som, že hlásaťka oznámí, že tento program bol venovaný nedežatým 90. narodeninám Šostakoviča, no nestalo sa tak. Škoda!

5. septembra o 19.30, teda v najpočúvanejšom čase uviedla stanica Devín spoločný program rakúskeho a Slovenského rozhlasu Rieky a mosty. Autori Elizabeth Schimana a Jozef Malovec pripravili veľmi zaujímavý, zvukovo účinný i keď posluchácky náročný program.

A ešte raz Jozef Malovec - tento raz v relácii redaktorky Melánie Puškášovej "Stretnutie nad partitúrou". Hovorili o hudbe k filmu režiséra E. Grečnera Jaškov sen na námet D. Chrobáka. J. Malovec sa predstavil ako výborný rozprávač, hovoril o špecifčnosti filmovej hudby, o použití hudby elektronickej a o hudobnej tvorbe vôbec. Hovoril prasto a zrozumiteľne a hudba, ktorá znela bola komunikatívna a krásna. Myslim, že prehovorila aj k poslucháčom, ktorí nemajú hudobné vzdelanie. A to v rozhlasovom vysielaní nie je zanedbateľné.

ANNA KOVÁŘOVÁ

Spomienka na nedožitie jubileum

Mimoriadne nadaný umelec, akoby stvorený pre určité divadelné úlohy, nevdojak vtlača na ne akúsi nezmazateľnú pečat. Keď potom človek po rokoch vidí ďalšiu inscenáciu tohto dieťa s novým obsadením, na každom mieste sa mu v mysli objaví jeho výraz, gesto, tvár, ba i jeho hlas.

Takúto pečat vtisla iste do mnohých svojich výkonov aj mezzosopranistka Oľga Hanáková, ktorá predčasom natrvalo odišla z našich radov. Ale zavše, keď sa na našej prvej opernej scéne zdvihne opona, odozru vidím niekdajšie štíhle dievča s uhrančivými čiernymi očami, ktoré vedeli vždy v pravú chvíľu metať blesky, či rozplývať sa nehou a tieto citové kontrasty sa jasne odrážali aj v jej zvučnom kovovom hlase a znasobovali osobnú sugestívnosť. Mala v sebe dar umeleckej intuície, - každý krok, či pohyb rúk, úsmev, či trpká grimasa vyznievali nesmierne pravdivo. Myslim, že na scéne ani nehrala, skôr svoje postavy žila.

Odkiaľ brala tieto, vtedy iste, ešte neprežité skúsenosti? - veď len niečo vyše dvadsaťročná zahrala i vyspievala dokonale životom ubitú starenu, naivku i záletnicu, chlapčisko, či rezolútnu gazdinu, kráľovnú i zobračku.

Koho si mám teraz vybrať z predĺženého radu jej operných hrdiniek? Tu sa mi mihne pred očami Octavian - jej malý Gavalier s ružou, splášené dvoriaci Maršálke i Sofii, ponížená, dorážaná Santuzza zo Sedliackej cti, do ktorej vložila toľko vášne a citu, že strhla i spoluhráčov k ne-

čakaným kreáciám. Ďalej sa mi vynorí v spomienke ohnivá Carmen, na ktorú ju predurčoval celý jej naturel, hrdá Amneris, pomstychtivá Ulrica, zvodná Venuša z Tannhäusera, zlostná Kabanycha, alebo zákerná Klytáimnestra, matka Elektry - ale to bola už jedna z jej oveľa neskorších postáv.

Nik z nás starších iste nezabudne, ba ani si nevie predstaviť postavy inak, než v podaní Oľgy Hanákovvej. Napríklad Magdu Sorelovú z Menottiho Konzula, potácajúcu sa v prázdnote cudzej krajiny bez ochrany a bez dokladov. A takmer biblickú kajúcnicu z Martinůvých Gréckych pašii, jednej z najkrajších hudobno-dramatických diel, aké poznám. Alebo kto by zabudol na jej prefikáciu, tajomstvom opradenú pani Floru z Menottiho Média, kde už ako zrelá žena, nedbajúca viac o svoju krásu, rozpútala pravý uragán spevacko-herceckého kumštu.

Vlastnú pečat vtlačila i do Janáčkovho diela, do jeho Pastorkyne, kde hrala, či skôr zase žila svoju Kostolníčku a vtisla ju i do Blagoty v Suchoňovom Svätoplukovi, ktorú vlastne spravádzala v štyroch inscenáciách. Jej prosbe pred Kráľom uverili iste všetci a všetci potom s napätím sledovali zachránenie jej dcéry Mileny.

Je to len nedávno, čo Oľga Hanáková od nás odišla - ale keby aj prešli ďalšie dlhé roky, všetci tí, ktorým bolo dopriate spoznať jej umenie, si ju vždy "v jej predstaveniach" určite pripomenú a pociatia odozru dotyk veľkého interpretačného umenia.

JELA KRČMÉRY-VRTELOVÁ

Jubileum Jozefa Kondera

V rokoch, kedy opera Štátneho divadla v Košiciach - dnešného Východoslovenského divadla - ešte patrila k plnohodnotným, dramaturgiu a umeleckými výsledkami priazlivým stánkom hudobnej kultúry, jednou z pilierových osobností sólistického súboru bol Jozef Konder. Dnešný sedemdesiatnik vyoral na operných javiskách mimo centra, na parkete s oveľa tvrdším a menej lukratívnym divadelným životom, brázdou prinajmenšom tak hlbokú, ako jeho kolegovia na výslení "prvej" scény.

Rodák zo stredoslovenského Medzibrodu, spociatku ochotník, postupne zborista, mladodokmík a neskôr operetný bonviván sa vypracoval na skvelého a v slovenskom opernom kontexte ojedinelého dramatického tenoristu. Právom mu patril prívlastok operného herca, pretože Konderove kreácie neuprihovávali iba prostredníctvom kantilény; boli to plnokrvné dramatické postavy z mäsa a krvi, postavy s bohatým vnútorným obsahom a vierohodným citovým nábojom. V prvej etape svojej profesionálneho života sa stretával s Konderom na javisku košickej opery v celej škále komických operetných rolí. Z nich sa neskôr - už na javisku novozaloženého banskobystrického DJGT - prezlieka do kostýmov operetných bonvivánov (Eisenstein, Danilo, Barinkay, Baranski) a postupne i dramatických

operných hrdinov. Spieva party verdiovské - Riccarda, Manrica, Dona Carlosa - interpretuje Janáčka, Leoncavalloho Cania a zaskvie sa vo dvoch cikkerovských premiérach - ako Beg Bajazid a Juro Jánošík.

Po desiatich sezónach sa roku 1969 vracia do Košíc, aby jeho spevacká kariéra smerovala k zenitu, predstavovanému predovšetkým trojicu postáv: Čajkovského Hermanom z Pikovej dámy, Suchoňovým Ondrejom z Krútnavy a titulným Verdiho Otelom. Expresívny tenor s kovovým leskom výšok, obsažnou, bronzovou strednou polohou, vyzbrojený zdravou muzikalitou a nesmiernou silou osobnosti sa uplatnil i v množstve ďalších úloh. Ako Wagnerov Lohengrin, Giordanov Andrea Chénier, Bizetov Don José, Verdiho Radames, Beethovenov Florestan, Smetanov Dalibor...

Bol by to veľmi dlhý rad postáv. Za každou sa skrýva akoby zo žule vytesaný charakter, vo vnútri ktorého pulzuje život, písaný srdcom i rozumom. Meno Jozefa Kondera je späté so zlatou érou košickej opery. Na divadelné dosky sa vracia i z dôchodkovej "pozície", akoby v dnešných krízových sezónach čakal, že bude mať komu odovzdať štafetu. Kiežby mali Košice, ba i celé Slovensko, čo najviac operných Konderov...

PAVEL UNGER

OPÄŤ BRATISLAVSKÁ LÝRA

V dňoch 28. a 29. septembra sa v bratislavskom centre Istropolis uskutoční opäť medzinárodná súťaž populárnej piesne - Bratislavská lýra '96. Ak nerátame dvojročnú prestávku, bude to už v poradí 31. ročník tohto podujatia, na ktorom sa popri šiestich slovenských interpretoch zúčastnia aj súťažiaci z ôsmich európskych krajín. Ako uviedol Vlado Valovič, dirigent festivalového orchestra (Gustav Brom Big Band) a zároveň šéf prípravného výboru znovuzrodenej Lýry, je tu snaha nadviazať na všetko dobré, čo dosiahol tento festival v minulosti a prispieť tak nielen k oživeniu kultúrneho diania v Bratislave, ale aj k prezentácii Slovenska v zahraničí. Na prvom koncerte vystúpia niektorí slovenskí i českí víťazi Bratislavskej lýry z minulých rokov (napríklad Marta Kubišová, Richart Müller, Helena Vondráčková, či skupina Olympic), v nedeľu večer už bude scéna patriť tohtoročným súťažiacim. Koncerty bude vyselať STV, uvažuje sa tiež o vydaní CD z festivalu.

-SÚ-

K storočníci prof. Štefana Németha-Šamorínského

NEPRÁVOM ZABÚDANÉ HODNOTY

MICHAL PALOVČÍK

Poniektoým, čo si viac pamätajú, je zavše ľúto, že sa u nás zakorenil nepekny zvyk - zabúdať na tvorbu nežijúcich skladateľov. Prirodzene, sú aj výnimky, ale vo všeobecnosti by sa tento jav nemal prehliadať, lebo každý z nežijúcich slovenských hudobných skladateľov napísal aj skladby, ktoré možno považovať za diela profilujúce jeho činnosť a obohacujúce slovenskú hudobnú kultúru.

Medzi zabúdaných tvorcov patrí aj hudobný skladateľ Štefan Németh-Šamorínsky, ktorý sa narodil pred sto rokmi, 29. septembra 1896. Prímenie podľa rodiska si zvolil sám, nielen na odlíšenie sa od množstva bratislavských nositeľov tohto mena, ale prímením dal najavo aj svoju príslušnosť k slovenským hudobno-umeleckým tvorcom, usilujúcim sa o zvelaďovanie slovenskej národnej hudobnej kultúry. Štefan Németh-Šamorínsky bol tejto myšlienke úprimne oddaný a preto už v roku 1943 si úradne zahlásil slovenskú národnosť. Jeho reslovakizáciu niektorí posudzovali ako konjunkturalizmus, iní ako rozumný čin.

Némethovská rodová vetva, pochádzajúca od kľasi zo Sedmohradska bola čiste maďarská, roľnícka, pracovitá a iba otec skladateľa István Németh sa vyčlenil z tejto tradície. Začal študovať, ukončil v Soproni učiteľský ústav a stal sa riaditeľom školy v Šamoríne. Tam sa oženil s učiteľkou miestnej detskej školy Máriou Csomarovou, ktorá mala zase pôvod čisto slovenský, po mame siahajúc do rodu skalických Močidilkovcov a Bábikovcov a po otcovi voľakde na Žitný ostrov. U Csomarovcov sa hovorilo po slovensky a ich dcéra Mária slovenský jazyk vnášala aj do svojej rodiny Némethovcov - učiteľov, upevňujúcich vzájomný vzťah cez osobné sympatie a hudobné umenie, ktoré pestovali obaja manželia. Keď prišli deti, v rodine sa hovorilo po slovensky i po maďarsky; možno však s určitou predpokladá, že väčší podiel tvorila maďarčina ako úradný jazyk, používaný v škole, v úradoch, v kostole a napokon i v spoločenskom živote. Tento problém však nikdy nezatienil jasnú oblohu nad ich spoločným životom.

Otec skladateľa hrával na viaceré hudobné nástroje. Matka hrala na klavír a spievala v kostole pri uvádzaní niektorých náročnejších omší aj sólové party. Doma bola hudba každodenným článkom životných aktivít, patrila medzi "povinné" predmety tak, ako v škole náučné disciplíny: čítanie, písanie, rátať atď. Dve dcéry a syn od detstva pestovali vzťah k hudbe, no otec venoval zvýšenú pozornosť najmä synovi, ktorý vo včasnom veku začal hrať na klavír, na husle a keď nohami dosiahol na pedál, neváhal sadáť aj k organu.

Do kláštornej školy Klarisiek v Bratislave prišiel malý Štefan Németh ako mimoriadne hudobne nadaný žiak, ktorý mohol pokračovať v štúdiu hry na klavíri u prof. A. Albrechta a husle u prof. W. Antalffyho. Ako tercián sa stal členom Mestského symfonického orchestru a sediac pri pulte druhých huslí, vôbec nezaostával za svojimi staršími "pánni kolegami". S výborným sluchom a svietivým sopránom sa nemohol vyhnúť ani činnosti v Chlapčenskom (asi 20-člennom) zbore, vedenom dobrým hudobníkom a pedagógom, františkánskym mníchom Feliciánom Móciom. Pod jeho vedením zbor interpretoval náročné skladby tvorcov rôznych epoch - od baroka po vyspelý romantizmus. Okrem domácich pódii sa zbor predstavil aj vo Francúzsku, Taliansku, Sedmohradsku, čo v predmútnom období stačil zabsolvovať aj mladý Németh.

Po maturite roku 1914, napriek začiatku prvej svetovej vojny, Németh sa stáva žiakom Hudobnej akadémie v Budapešti, v triede prof. Bélu Bartóka. Do ročníka prijímal iba jedného dvoch žiakov, vždy však výrazne talentovaných a s vynikajúcimi dispozíciami pre klavírnú hru. V prípade Németha veľmi skoro postrehol, že môže dať súhlas, odporúčanie rektorátu, aby súčasne mohol študovať aj organ v triede D. Zsira-Antalffyho. Skúsený pedagóg a koncertný umelec sa potčil talentovanému žiakovi, ktorý s udivujúcou bravúrou už vtedy prekvapoval spolužiakov, svojich pedagógov, ba aj rektora Jenő Hubaya (neskôr si ho vybral za koncertného klaviristu).

Vojnové udalosti ťažko čoskoro doliehali aj na zámie monarchie. Úbytok síl na frontoch znamenal mobilizácie, odvod, rukovačky a nové obete. Roku 1915 odšiel aj Štefana Németha. Po dvojmesačnom dôstojníckom kurze a povýšení na dôstojníka-aspiranta ho odvelili na front. Zažil a prežil veľkú brusilovskú ofenzívu, ochorel však na brušný týfus, z ktorého sa dlho liečil v poľných lazaretách a doliečoval v Bratislave U milosrdných bratov.

Aj v bojových podmienkach bola Némethovi hudba dobrou pomocníčkou. Vo voľných chvíľach hrával na husliach, keď našiel kdesi klavír, neváhal si na ňom zaimprovizovať, rovnako na kostolných organoch, čo si všiml aj jeho veliteľ a slova obdivu umelcovi pomohli k preradeniu do vojnového letectva s funkciou pozorovateľa a fotografistu. Nebolo to bez rizika. Nepriateľské vojská "špionážne lietadlá" odstreľovali a mnohé padli za obeť prílišnej odvaha. Németh absolvoval 265 týchto letov a keď po skončení vojny odchádzal do civilu v hodnosti poručíka, s vďakou v srdci si uvedomoval prežitie sústavných smrteľných nástrah.

Druhé započatie štúdiá na hudobnej akadémii, premenovanej na Vysokú školu Franza Liszta, sa po premárnených rokoch ťažšie nadväzovalo, ale v triedach tých istých učiteľov (Bartóka a Zsira-Antalffyho a po jeho odchode do Ameriky Zálán-

ffyho) čoskoro mohol pokračovať, dokonca aj v štúdiu kompozície, u prof. Leo Weinera k čomu dostal osobitný súhlas ministerstva školstva.

Po absolutoriu roku 1921 sa Németh vrátil na Slovensko, do Bratislavy. Na rozdiel od porazených nálad v Maďarsku, sprevádzaných nevidanou infláciou a všeobecnou ekonomickou krízou, mladé Československo poskytovalo prosperitu veľkých rozmerov. V Cirkevnom hudobnom spolku, pri Dóme sv. Martina, o neho prejavili záujem na miesto organistu. Uvoľnil mu ho prof. A.

Š. Németh-Šamorínsky s manželkou vo svojej pracovni v roku 1970.

Albrecht, keď po smrti Dr. E. Kosowa prevzal funkciu regenschoriho. Okrem toho mal možnosť pôsobiť na hudobnej škole. Vyučoval klavír, husle a keď bolo treba aj iné predmety. Tento ekonomický základ bol predpokladom, že sa mohol oženil s Martou Schubertovou, dcérou miestneho učiteľa. Ich dcéra Marta sa stala manželkou dirigenta Ladislava Slovák a toto manželstvo obohatilo slovenské divadelné herectvo o dva umelecké talenty - syna Mariána Slovák a dcéry Kamily Magálovej.

Po príchode do Bratislavy Németh dostal ponuku na dirigovanie mužského zboru v Toldyho kruhu. Od skončenia vojny teleso vzrástlo na 70-členný kolektív. Potreboval však ruku silnej umeleckej osobnosti, schopnej obohacovať zbor aj novšou kompozičnou produkciou. Dobrý začiatok a vzájomná ústretovosť narazila na odpor výboru, keď dirigent navrhol prijať dobrého speváka, murára Viliama Dobručkého na posilnenie basovej skupiny. Reprezentanti tzv. vyššej maďarskej spoločenskej vrstvy s tým nesúhlasili a Németh, najvyšší tolerantný človek, sa rozhodol odísť. Založil si vlastný mužský zbor, ktorý pomenoval Spevokol Bélu Bartóka, do ktorého prijímal dobrých spevákov, bez ohľadu na národnosť, náboženstvo a povolanie. Zatiaľ čo tento súbor rástol, zbor Toldyovcov upadal. A keď hrozil jeho zánik prijali všetky podmienky Štefana Németha, telesá zlúčili a zbor až do svojho zániku vo vojnových rokoch vykazoval pozoruhodnú činnosť. Na jeho vystúpeniach sa v Bratislave i vo Viedni zúčastňoval aj Béla Bartók a s vďakou oceňoval dobrú umeleckú činnosť svojho bývalého žiaka.

Popri uvedených aktivitách umelec venoval sústavnú pozornosť aj vlastnej koncertnej činnosti. Absolvoval mnohé koncerty samostatne ako klavirista alebo organista, prípadne s inými sólistami ako J. Hubay, J. Kerpely, K. Burian, M. Palayová, P. Andayová, H. Jadowkar, M. Popper, R. Rupnik, N. Kubát, D. Basiliu, L. Ketelýi, J. Aktardžiev, neskôr T. Gašparek, A. Mózi, A. Berky, H. Gáfforová a mnohí iní. Jeho organové recitály oznievali v Bratislave, Žiline, Komárne, v Dolnom Kubíne, Šaštíne a všade tam, kde vznikali nové organové nástroje podľa dispozície prof. Németha. S organológiou sa totiž zoznámaval na štúdiách v Budapešti u prof. Geyera a svoje poznatky zužitkoval v prospech výstavby viacerých organov na Slovensku. Ťažisko však spočívalo na jeho konkrétnej koncertnej činnosti. Jeho

umenie obdivovali rovnako uznalivo vo Švédsku ako v Budapešti, Viedni v Segedíne, v Čechách i v Nemecku.

Dómske povinnosti, viažúce sa na bohatú hudobno-umeleckú tradíciu nemohli nechať na pokoji ani Štefana Németha ako skladateľa. Pre cirkevné účely vznikli jeho štyri krátke omše pre sólové hlasy a organ (posledná pre detský alebo ženský zbor a organ), skladba pre miešaný zbor Pater noster, dve skladby na text Ave Mária, dve malé organové skladby a táto splátka náboženskej tematike vyvrcholila významnou oratoriálnou Bratislavskou omšou pre sóla, miešaný zbor, organ a orchester. Jej premiéra v máji 1943 predstavila skladateľa v dosiaľ málo známej činnosti a ukázala, že v Némethovi má slovenská hudobná kultúra osobnosť mimoriadnych kvalít, viacstrannej umeleckej orientácie, schopnej rozdávať svoje umenie aj mladým adeptom hudobného umenia.

Nebol to nijaký objav. Németh od začiatku mal mnohých súkromných žiakov a po diplomových skúškach, keď v Budapešti získal titul profesora, sa k nemu v neskorších rokoch hlásili ako žiaci aj Š. Jurovský, T. Andrašovan, F. Klinda, B. Režucha, Z. Hrabussay, E. Zavarský, R. Rybáři, L. Slovák a najmä Helena Gáfforová, ktorú na náročné koncertné pódia viedol od detských rokov.

Németh si neskôr uvedomoval aj niektoré svoje nesprávne rozhodnutia. Ofutoval, že neprijal návrh prof. D. Orla urobiť nostrifikačné skúšky a tým si zabezpečil možnosť pôsobenia aj na slovenských štátnych a iných druhoch škôl. Neurobil tak, vraj z obavy pred nedostatočnou znalosťou slovenčiny. Vypomstilo sa mu to začiat-

kom štyridsiatych rokov, keď mu riaditeľ konzervatória Frico Kafenda umožnil vyučovanie organu. A napriek veľkým úspechom medzi žiakmi, po roku ho vystriedal politicky prijateľnejší, hoci nezrovnateľne slabší záujemca. Aj to rozhodlo, že sa začal hlásiť k slovenskej národnosti.

Keď v roku 1949 vznikla Vysoká škola múzických umení, vedenie mohlo ponúknuť Némethovi miesto pedagóga pre výučbu klavíra a komornej hry. Neveľký počet pracovných hodín otvoril mu nevidaný voľný priestor, ktorý Németh začal využívať veľkou kompozičnou aktivitou. Do konca svojho života (1975) napísal množstvo nových skladieb rôznych žánrov. Umelecké vrcholy tvoria skladby, náročnosťou nadväzujúce na Bratislavskú omšu a iné závažnejšie kompozičné útvary, ale veľký podiel tvoria rozmanité úpravy slovenských a maďarských ľudových piesní.

Ľudovú hudobnosťou je územie Slovenska pokryté približne rovnomerne vo všetkých regiónoch. Úpravy slovenských ľudových piesní mali zastúpenie v tvorbe hudobných skladateľov všetkých generácií. Maďarská ľudová pieseň zostávala v pôvodnom tvare ľudových interpretácií až do príchodu prof. Németha na scénu slovenskej hudobnej kultúry. Už v roku 1934 upravil niektoré maďarské piesne pre mužský zbor. Po zborových skladbách na texty Endre Adyho - Plavím sa novými vodami - a po piesňach pre sólový hlas a klavír na texty tohto básnika (Šesť skladieb...), nasledovalo krátke obdobie úprav slovenských piesní. Desať záhoráckych piesní pre sólový spev a orchester, Päť slovenských piesní pre miešaný zbor a klavír, Zbojnícke piesne pre mužský zbor a cappella, Svadobné piesne, Vojenské piesne atď. Niekedy aj názvy prezrádzajú tematický výber, ale s názvami cyklov si Németh nikdy nerobil problémy. Stačilo mu označenie: Dva ženské zbory; Štyri ženské zbory; Tri maďarské ľudové piesne; Sedem maďarských ľudových piesní pre detský trojhlasy zbor; Osem maďarských ľudových piesní pre miešaný zbor atď. Németh pre úpravy čerpal piesne z rôznych slovenských regiónov a touto významnou činnosťou prekryl absenciu, spôsobenú rokmi nevládnosťou voči tejto ľudovej hudobnej kultúre.

Mnohé z jeho hudobno-vokálnej tvorby mali aktuálnu úlohu. Takou bola napr. kantáta V mene mieru pre miešaný zbor, organ a orchester, mládežnícka kantáta na slova Márie Rázusovej

Portrét Š. Németha-Šamorínského z roku 1959.

Martákovce Pieseň o Váhu, v roku 1950 bola aktuálnou aj pieseň Vďaka slova, pre zbor a klavír. Údernícka a i. Veľa skladieb vzniklo pre detské skupiny, vždy s prihliadnutím na vek a zámer obdivníka.

Kompozičnú činnosť prof. Németha však profilovali diela zamerané na jednotlivé nástroje. Od školskej polyfónnej skladby pre klavír - Floridus, vznikli pre tento nástroj aj ďalšie: Capriccio, Dvanásť slovenských ľudových piesní pre klavír (určené deťom po vzore Bartókovej cyklu Pre deti), Sonáta pre klavír, Dve malé inštruktívne skladby pre klavír, klavírna improvizácia na slovenskú ľudovú pieseň, Slovenská rapsódia, Intermezzo, Epitaf (na pamiatku predčasne zosnulej dcéry) a i. Vrchol tejto tvorby tvorí koncert pre klavír a orchester.

Druhým obľúbeným Némethovým nástrojom bol organ. Odvahu písať pre tento instrument nadobúdala transkripciou Beethovenovho klavírneho Preludia. Potom nasledovali Dve (nesmele) organové skladby ako predmostie k výbornej Partite profane, Sonáta a tre, Concertu pre organ, Organového koncertu s orchestrom a veľkolepému dielu Accomodatio ad nomen BACH.

Inštrumentálna tvorba Németha-Šamorínského sa cieľavedomejšie začala rozvíjať po začiatkoch klavírných a organových skladbách aj v iných žánroch. Po transkripcii Lisztovych Rheinweinfied pre orchester (znova išlo o previerku vlastných schopností roku 1927) nasledovali niektoré už spomínané diela, ale pokračoval v písaní skladieb ako je napr.: Sláčikové kvarteto g mol, Klavírne trio, Klavírne kvinteto, Koncert pre klavír a orchester, symfonická báseň Brezy, Slovenská rapsódia pre violončelo a orchester, Sonáta pre husle a klavír, Pieseň pre zbor a orchester a ďalšie hudobno-vokálne skladby s orchestrom. Do tohto radu napokon patri aj úprava a inštrumentácia Roškoveckého kantaty pre sólo, miešaný zbor a komorný orchester Vesperae Bacchantes. Pri premiére tohto diela prof. Németh hral na čembale. Tomuto nástroju venoval aj v minulosti rovnakú pozornosť na koncertných pódioch ako ďalším dvom klávesovým nástrojom.

Čo priniesla Némethova hudobno-kompozičná tvorba po stránke výrazových prostriedkov? Predovšetkým si treba uvedomiť, že Németh bol ctiteľom hudby Bélu Bartóka. Jeho hudbe sa venoval aj ako interpret. Uvedenie Bartókových Mikrokosmov s Helenou Gáfforovou v roku 1955 bolo kultúrno-umeleckou udalosťou. Na Bartókovej tvorbe obdivoval jeho kompozičnú odvahu, úsilie o štruktúrovanie novej harmonickej palety, ktorej korene možno hľadať v postimpresionizme a dodekafonických kompozičných štruktúrach. Bol však silne inšpirovaný aj vlastnými bádateľsko-analytickými výsledkami ľudových hudobných kultúr podunajských národov. Bartókove syntetické aplikácie podnecovali aj Štefana Németha-Šamorínského. Svojho učiteľa však nenapodobňoval, nebol jeho epigonom. Hľadal vlastné formy umeleckých výpovedí. Jeho štúdium tetrachordálneho systému vústilo do svojich poňmania harmonické štruktúry na princípe kvartseptakordálnej následnosti, ktorá síce oslabuje tradičné tonálne ctenie, ale súčasne obohacuje výrazovosť znenia.

V kompozičných formách klasického základu zavše uvoľňoval pódory, najmä ak si to vyžadovala práca s hudobnou tematikou a jej rozvíjanie v hudobných plochách. Némethovo hudobné ctenie v značnej miere prezrádza aj invenčnosť jeho hudobno-myšlienkového podstaty, s typickými intervalovými krokmi sekúnd a klesajúcej kvarty. Svoj hudobno-tematický potenciál rozvíjal hudobnou predstavivosťou aj v bohate menenej faktúre, väčšinou miešanej, zaujímavejšej však v mnohohlasnosti kontrapunkticko-polyfonického tvarovania. Polytematické riešenia viacerých kompozícií zavše vystriedali až obdivným monotematizmom, z ktorého vždy vyčarúval zvukovo a náladovo zaujímavé hudobné obrazy. Pritom jeho hudobné myšlienky sa iba sporadicky rozvíjali do širších plôch. Väčšinou koncipoval témy stručne, jasne, avšak ich životaschopnosť, vitalita, priam podnecovali ku gradáciám, zavše aj zásluhou ich povahy kontrastných architektoník, skytajúcich mnoho ďalších pozoruhodností.

Tolko ako stručná informácia pre tých, ktorí zabudli, alebo málo vedia o hudobnom skladateľovi, narodenom pred sto rokmi - profesorovi Štefanovi Némethovi-Šamorínskom. Pre úplnosť uvádzame, že pozostalosť po Š. Némethovi-Šamorínskom je uložená v Hudobnom múzeu SNM.

Na trase Torre del Lago - Macerata - Verona - Pesaro

PAVOL UNGER

TORRE DEL LAGO - FESTIVAL PUCCINI 1996

42. ročník pucciniovského festivalu v Torre del Lago ponúkol dvanásť predstavení troch titulov maestra z neďalekej Luccy a dva koncerty. Novým dramaturgickým

impulzom bolo zaradenie otváracieho večera po prvýkrát s nepucciniovským programom, dokumentujúceho dielami Debussyho a Ravela ako i zviazanosť Pucciniho s inými európskymi skladateľmi. Na tomto koncerte vystúpil Štátny symfonický orchester z Moskvy, podieľajúci sa na všetkých operných predstaveniach.

Festival sa odohrával v malebnom prostredí Torre del Lago, na brehu jazera, blízko vily, v ktorej strávil veľkú časť tvorivého života Giacomo Puccini. Divadlo sa nachádza pod voľnou oblohou, s pomerne veľkým javiskom a rozsiahlym hľadiskom amfiteatrálného typu. Nepoznajúci miestne pomery, spočiatku som sa obával ozvučenia scény, keďže priestor nemá charakter arény s príznačne dobrou akustikou. Strach bol zbytočný. Taliani sú v tomto ohľade neoblomní a falšovaný zvuk jednoducho nestrpia. Aj za cenu menšej intenzity zvuku preferujú jeho autenticnosť. Považujem to za správne, hoci - prečo tajiť - miestami, obzvlášť v Turandot, by som mohutnejšie gradácie uvítal.

Réžiu Pucciniho poslednej nedokončenej opery, od premiéry ktorej uplynulo nedávno 70 rokov, zverilo vedenie festivalu v Taliansku dosiaľ neznámemu Mexičanovi **Sergiovi Velovi**. Scénu a kostýmy navrhol Nicolas Petropoulos. Išlo o podobu diela, ktorá si nenáročovala silou-mocou odlišiť sa od "klasického" modelu s vernou ilúziou prostredia. V plnej miere zohľadňovala danosti priestoru a iba na nepatrne obmieňanej scéne vykreslila lyrickú drámu v hodnoverných farbách. Inscenátori sa neopierali o žiadne vonkajšie efekty, či lacné barličky ale dbali predovšetkým na tom, aby produkcia vyznela po každej stránke vyvážene.

Dirigent **Rico Saccani** v rámci akustických možností divadla pod voľnou oblohou vo svojej koncepcii kládol rovnaký dôraz na lyricko-sentimentálnu rovinu partitúry, ako i na vypätú dramatickosť v kľúčových momentoch. K dispozícii mal výborne disponovaných moskovských symfonikov, ale i kvalitný domáci zbor. Slová maximálneho uznania patria **Ghene Dimitrovej**, ktorá po vlnnejšej veronskej Turandot znova presvedčila, že je stále v tejto role absolútnou špičkou. Rovnako **Kristjan Johansson**, podľa mojej mienky jeden z najfarebnejších a technicky najvyspelejších spinto tenoristov dneška, zvládol rolu Calafa podľa skladateľových predstáv. **Sergio Fontana** bol sonórnym Timurom a **Marisa Vitali** nežnou, hoci trochu hlasovo rozvibrovanou Liu. Na záver programové avízo na rok 1997: Pucciniho Tosca a Madame Butterfly, Giordanov Andrea Chénier.

Od pucciniovského festivalu je o de-

ARENA SFERISTERIO DI MACERATA

MacerataOpera

Sferisterio

sať rokov mladšia letná operná stagiona v Arene Sferisterio v Macerate. Jej dramaturgia nie je monotematická, no vo

Gena Dimitrova ako Turandot.

výbere titulov výrazne dominujú diela talianskych autorov. Tohto roku bol na programe Verdiho Attila a Traviata, Donizettiho Nápoj lásky a Pucciniho Turandot. V rozpätí jedného mesiaca sa

ponovaných kolektívnych telies. Titulnú postavu zvládol korektne, no skôr v lyrickejšej rovine mladý taliansky basista **Carlo Colombara**. Zažiarili dva mužské hlasy: vrúcny, kantilénový tenor **Marcella Giordaniho** (Foresto) a ušľachtilý, legátový barytón **Roberta Servileho** (Ezio). Badateľnú hlasovú únavu, ako aj tiež menšiu intonačnú precíznosť vykazoval dramaticko-koloratúrny soprán **Jolanty Omilian** v roli Odabelly. A napokon avízo pre budúci rok: Gounodov Faust, Verdiho Nabucco a Donizettiho Lucia di Lammermoor.

Spomedzi navštívených letných ta-

ARENA DI VERONA

ENTE LIRICO

ARENA DI VERONA

Anfiteatro Arena - Teatro Romano

lianskych operných festivalov sa najbohatšou tradíciou pýši Arena di Verona,

Bruno Pola ako Figaro.

nuky organizuje spoločnosť Areny di Verona prakticky celoročnú opernú a koncertnú prevádzku v tamojšom Teatro Filharmonico.

Premiérovým titulom tohto leta bol Rossiniho Barbier zo Sevilly, ktorý sa na dosky slávneho amfiteátra vrátil presne po štyridsiatich rokoch. Pravdu povediac, dlhú odluku som vnímal ako nevôľu vkladať viac-menej salónne dielo medzi majestátne múry antickej architektúry a najmä ako celok prirodzenú obavu z toho, či delikátnosť a nansy partitúry nepohlť extrémne veľký priestor. Stále nie som si istý, či Barbier zo Sevilly na veronské pódium patrí. Čerstvá inscenácia ma o tom nepresvedčila.

Nie preto, že by známy rossiniovský dirigent **Claudio Scimone** ostal dlhý v štýlovosti poňatia predlohy, či vypoíntovaní typických skladateľových špeciálit. Neuspokojila ma v prvom rade réžia **Tobiasa Richtera**, utápajúca sa v ošúchaných kliše a zväčša samoučelných scénických akciách. Chýbal mi v tejto výpovedi jasne formulovaný a čitateľný názor tvorcov, ktorý by tohto veronského Barbiera čímsi odlišoval, identifikoval a vryl ho do trvalej pamäti. Hoci vzdušná, ľahká a vo svetlých farbách ladená výprava Gianmaurizia Fercioniho pôsobila na prvý pohľad dojmom moderného projektu, čím ďalej tým viac sa rozptyľovala jej zmysluplnosť. Napriek obrovskej ploche javiska nechal režisér pobežovať a spievať aktérov zo všetkých kútov hľadiska, Rosininu izbu umiestnil na vrchol akej- si vežičky a ponad javiskom sa vznášal vysvietený balón. Čosi z toho všetkého bolo iste ako efekt prijateľný, ale ako výklad diela to podľa mňa vôbec neobstálo.

Tiež obsadenie navštíveného večera bolo iba priemerné. **Bruno Pola** je síce výborným a vo výške suverénnym barytonistom, pre part Figara však pôsobí jeho hlas príliš robustne. Naproti tomu leggero tenor **Francesca Piccoliho** (Almaviva) je príliš komorný a nevyniká ani mimoriadnymi technickými dispozíciami. Totálne sklamala **Fernanda Costa** ako sopranová Rosina bez výšok i bez hĺbok. Popri spoľahlivom **Francovi de Grandis** (Basilio) bol vlastne najúspešnejším aktérom večera **Alfonso Antoniozzi** ako vokálne a herecky vypointovaný don Bartolo. Na budúce leto pozýva veronská Arena na inscenácie Macbetha, Aidu, Rigoletta, Madame Butterfly a Carmen.

TALIANSKE OPERNÉ FESTIVALY 1996

PAVOL UNGER

odohralo 16 predstavení (pokiaľ niektoré nezlikvidovali vrtochy počasia), z ktorých som navštívil poslednú reprízu Attilu.

Celkom otvorene priznávam, mám toto dielo rád a čudujem sa, že ho dosiaľ žiaden slovenský dramaturg nevzkriesil. Nepatrí síce k vrcholným verdiovkám, no podobne ako ďalšie politicky motivované opery skorej tvorivej periódy (patrí sem i "náš" kultový Nabucco) sŕňa dramatickou silou výpovede, náruživou kantilénou, patrioticky ladenými zbormi a predovšetkým fascinujúcou dramatickou koloratúrou sopránovej hrdinky. V Attilovi je to Odabella, vybavená trojoktávnym rozsahom, jedna z galérie žien-bojovníčok, charakteristických pre mladého Verdiho, charakterom partu blízka Abigaille a Jane z Arcu.

Cesta Attilu opernými javiskami sa začala pred 150 rokmi benátskou premiérou, začiatkom 20. storočia bola však istý čas prerušená, aby sa po roku 1962 florentským naštudovaním otvorila úspešná renesancia diela. Inscenáciu v Macerate pripravil osvedčený tvorivý tandem Henning Brockhaus - Josef Svoboda. Naväzujúc na Rigoletta a Traviatu v minulých rokoch, vytvoril zaujímavú, pútavú a na špecifiká enormne širokého javiska využívajúcu produkciu. Inscenačným kľúčom je výtvarníkov predstava aplikácie princípov Laterny Magiky (v Prahe bol jej zakladateľom) v tom zmysle, že na voľne povievajúce pozadie premietal udalosti sprádzajúce dej. Reálne kulisy tak mohol zredukovať na minimum a zároveň nesmierne zdynamizoval celé dianie. Je to spôsob, s akým sa v kamenných divadlách nestretávame, no v danom prostredí pôsobil objavne a nápadito.

Temporytmus partitúry mladého Verdiho stopercentne vystihol dirigent **Paolo Carignani** na čele výborne dis-

Charles Workman a Anna Rita Taliento v Rossiniho opere Ricciardo a Zoraide.

ktorej 74. ročník priniesol Verdiho Nabucca a Aidu, Bizetovu Carmen a novú inscenáciu Rossiniho Barbiera zo Sevilly. Verona počas letných mesiacov je Mekkou operného turizmu z celého sveta a keďže aréna pojme vyše 20 tisíc divákov, môže pobyt v nej zavŕzať k pocitu opojenia z masovosti na úkor intímnejšieho zžitia sa s produkciou. Predstavenia si však zachovávajú vysoký štandard a každoročne sa na pódium najväčšieho operného divadla sveta vracajú najpoprednejší svetoví operní speváci. Nie je bez zaujímavosti ani údaj, že 60 % nákladov na prevádzku festivalu je pokrytých zo vstupeniok a štátne subvencie tvoria iba 40 % rozpočtu. Okrem dvojmesačnej letnej po-

ROSSINI OPERA FESTIVAL
- PESARO

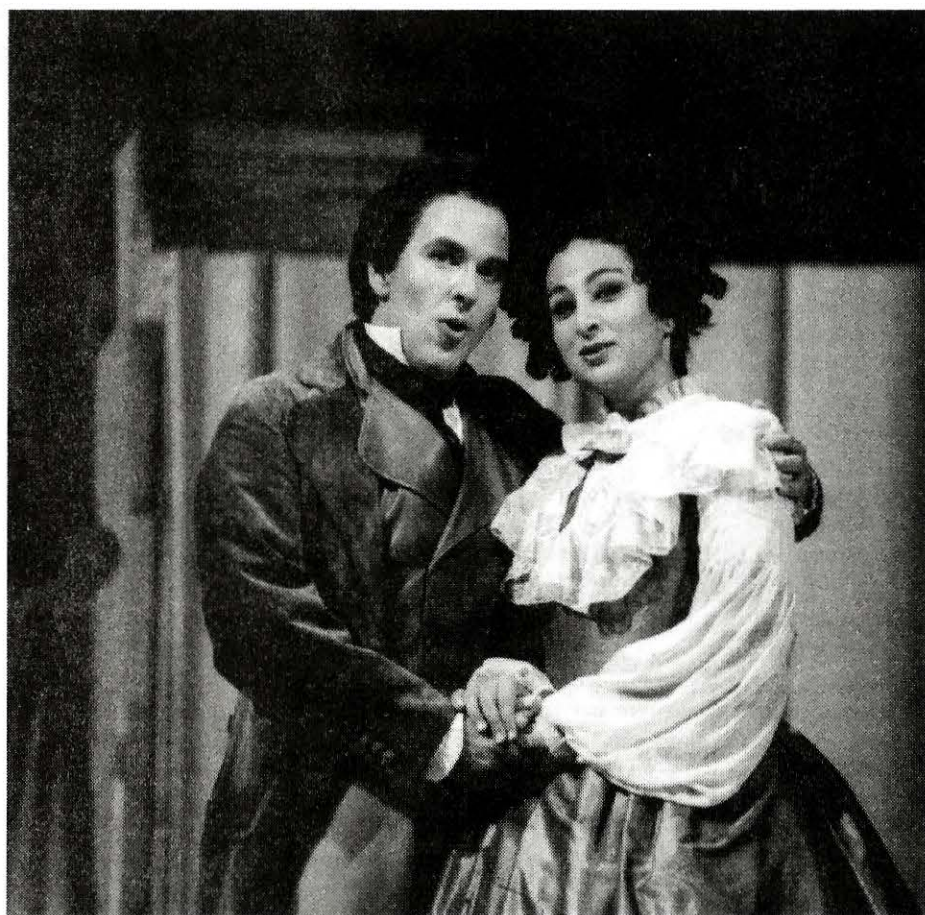
Ak by sa čitateľ monografie o Gioachinovi Rossini z pera Karla V. Buriana mal podľa preštudovaného textu rozhodnúť, či cestovať tohto roku na rossiniovský festival do Pesara, musela by ho združujúca kritika avizovaných titulov dokonale odradiť. Ak by predsa len išiel, zistil by do akej miery boli súdy autora knihy subjektívne a poplatné dobe. I to je dôkaz, aký obrovský krok v renesancii prevažnej časti Rossiniho tvorivého odkazu sa v ostatných troch desaťročiach urobil.

Predovšetkým vďaka kritickej edícii Fondazione Rossini v Pesare, ktorá rukami najzasvätených znalcov oprášila zabudnuté diela maestra a pripravila ich k realizácii v najautentickejšej forme. Kolískou rossiniovskej renesancie je pochopiteľne skladateľovo rodiisko Pesaro, malebné 90-tisícové mesto na adriatickej riviére. Už po 17. rok je každé leto miestom stretnutia znalcov a milovníkov operného odkazu Gioachina Rossiniho.

Ďalším krokom v objavovaní zapadnutých diel sa stalo prvé novodobé uvedenie Matildy di Shabran, v poradí 32. opery skladateľa. Jej žánrové určenie znie melodramma giocoso, čo znamená, že jej sujet obsahuje komické prvky,

ne dlhé prvé dejstvo, trvajúce 140 minút. Jeho hudobná štruktúra pritom smeruje k dvom vrcholom: kvartetu Alma rea! a kvintetu, predchádzajúcemu prvé finále. Druhé dejstvo predstavuje asi polovicu dĺžky prvého a jeho kulminácie sú v strede (sexteto) a v záverečnom ronde titulnej hrdinky. Zaujímavosťou opery je malý záujem skladateľa o sólové árie. Zato rozsiahle ensembly umožňujú interpretom hlavných postáv naplno rozvinúť vokálnu virtuoziu, pružnosť kantilény a zmysel pre rossiniovský štýl. Samozrejme, Matilde di Shabran nepatrí k najdokonalejším dielam plodného autora, jej libreto zďaleka nie je atraktívne, jednako nájdeme v nej množstvo krásnej hudby a frapantnej melodiky.

Na javisku pesarského Palafestivalu, čo je upravená športová hala s jedinečnou akustikou, pripravil inscenáciu po režijnej a výtvarnej stránke **Pier Alli**. Podčiarkol humornú rovinu predlohy a oživil ju rôznymi parodizujúcimi javiskovými akciami. Mladý kanadský dirigent **Yves Abel** na čele orchestra Teatro comunale v Bologni a Pražského komorného zboru vzkriesil partitúru s plným porozumením pre daný sloh a zožal veľký úspech. Sólistické obsadenie bolo dobré, aj keď hviezdne výkony, ktoré by sa zapísali do festivalovej histórie, sa nekonali. Na prvom mieste však spomeniem pesarského debutanta, mladého a medzinárodne nie veľmi známeho peruánskeho tenoristu **Juana Diega Floreza** (Corradino), zdolávajúceho svoj part s technickou suverenitou a štýlovou čistotou. Festivalovou debutantkou bola i Američanka **Elizabeth Futral** v titulnej role, uplatňujúca svoj pohyblivý lyrický soprán a šarmantné herecké hlavné v záverečnom, virtuózne ladenom ronde. Mezzosopranistka **Patricia Spence** v nohavičkovej role

Eva Mei a Rockvell Blake v Rossiniho opere Príležitosť robí zlodēja.

série z obdobia 1815-22. I toto dielo stihol podobný osud ako Matildu di Shabran s tým rozdielom, že jej rehabilitácia v Pesare sa odohrála už pred šiestimi rokmi. Tohto leta sa úspešná produkcia režiséra Lucu Ronconiho vrátila na dosky Teatro Rossini v novom nastudovaní.

Ricciarda a Zoraidu možno posudzovať z viacerých hľadísk. Kto chce na ňom nájsť nedostatky, predloha mu ich poskytne. Napríklad, tri rôzne svety - krížiacky, aziatický a africký - nie sú dost výrazne diferencované hudobnými prostriedkami, šťastný koniec opery vzhľadom na dejový vývoj nie je pravdepodobný, niektoré motívy nemožno považovať za pôvodné... Kto však hľadá v Rossiniho operách to, čo je pre ne najtypickejšie a neporovnateľné, teda bohatstvo melodických nápadov, strhujúci rytmus a gradácia ensemblov, priestor pre uplatnenie farebnej krásy a technickej brilantnosti hlasu, kto sa rád nechá uniesť čarom bel canta v najčistejšej podobe, ten musí prijať dielo s pocitom veľkého uspokojenia.

Podobné domny zanecháva aj Ronconiho nápaditá, esteticky účinná a atmosféru deja plne vystihujúca réžia. Výtvarný návrh **Gae Aulenti**ovej zaujme svetlým horizontom, od ktorého sa odráža piesková ilúzia vyvolávajúca zvláštnu javiskovú plochu a zopár praktických rekvizít. Krásne kostýmy vhodne dopĺňajú túto jednoduchú, no funkčnú a kontrastnú inscenáciu. Vysokú festivalovú úroveň málo hudobne nastudovanie **Davida Perryho**, stojaceho na čele ORT-Orchestra della Toscana a opäť Pražského komorného zboru. Titulná rola je jednou z tých, čo Rossini šiel na mieru **Isabelly Colbranovej**, jej parametre teda zodpovedajú najvyšším požiadavkám na vokálno-technickú ekvilibristiku a dramatickú silu. Tohtoročné festivalové Pesaro v úsilí uskutočniť akúsi generačnú výmenu primadon, ponúklo rolu Zoraidy mladej Talianke **Anne Rite Taliento**. Riskantný krok tentokrát celkom nevyšiel, pretože málo skúsená a predovšetkým príliš lyrická sopranistka sa k vokálnej podstate partu v kľúčových momentoch dostávala iba ťažko. Ostatní sólisti však boli plne na výške rossiniovských nárokov. Takisto debutantka na festivale, bulharská mezzosopranistka **Mariana Pentcheva** (Zomira) sa zaskvela krásne sfarbeným, tmavým materiálom a súčasne koloratúrnou virtuoziou. Nová tvár v Pesare, Američan **Charles Workman** ako Agorante, je dôstojným pokračovateľom tradície tzv. barytenorov (v Rossiniho vážnych operách sa často objavujú dvaja tenoristi: milovník - lyrický tenor, rival - tenor (barytón), v skladateľových časoch reprezentovaných najmä **Andreom Nozzarim**, dnes **Chrisom Merrittom**, či **Brucom Fordom**. Vynikajúci bol i **Gregory Kunde** vo výpätej, často v trojčiarkovej oktáve sa pohybujúcej partii Ricciarda.

Každoročne jeden z festivalových titulov sa odohráva v komornom prostredí Auditoria Pedrotti v historickej budove pesarského konzervatória. Voľba padla na jednoaktovku *Príležitosť robí zlodēja* (L'occasione fa il ladro), jedno z piatich javiskových diel Rossiniho, ktoré uzreli svet v jedinom roku (1812). Je to jedna z posledných "malých" opier prvého obdobia, na ktoré už bezprostredne nadväzuje *Tancred*, resp. *Talianka v Alžíri*. *Príležitosť robí zlodēja* je však pôvabnou buffou s vďačnými speváckymi i hereckými príležitosťami. Festivalová premiéra bola obnovením nastudovania z roku 1987 v réžii Jean-Pierre Ponnella. Za dnešnú podobu inscenácie zodpovedala režisérka **Sonja Frisell**. Ide o veľmi kultivovanú, nenásilne vtipnú a bez lacných komických gagov formovanú produkciu, vyvolávajúcu príjemný pocit a spontánny úsmev. Priam majstrovským spôsobom je riešená výtvarná stránka: spúšťané maľované kulis dokážu vytvoriť príliehavú atmosféru a ich variovanie pri zmenách obrazov udivuje remeselnou dokonalosťou. Zo sexteta účinkujúcich sólistov treba spomenúť aspoň skúseného rossiniovského tenoristu **Rockwella Blaha** (do pozornosti dávam fakt, že v tomto odbore dnes suverénne kralujú Američania), koloratúrnou sopranistku **Evu Mei**, barytonistu **Robertu de Candiu** a najmä veľmi talentovaného, mladého **Lorenza Regazza** v buffo postave sluhu Martina. Delikátny, štýlovo muzikujúci sprievod zabezpečil ORT-Orchestra della Toscana pod taktovkou **Maurizia Beniniho**.

Popri ťažiskových inscenáciách vyplňalo program tohtoročného Rossini Opera Festivalu hudobno-slovné pásmo pod názvom *All'idea di quel metallo*, čo je citát z textu *Barbiera zo Sevilly*. Sprievodné slovo na tému zlata, peňazí a "obchodu" v Rossiniho diele zabezpečil muzikológ **Philip Gossett**, v ukážkach z opier sa predstavilo sedem mladých sólistov. Napokon nemožno nespomenúť komorné intermezzo festivalu v podobe klavírneho recitálu svetoznámeho talianskeho umelca **Maurizia Polliniho**. Jeho program sa sústredil okolo tvorby dvoch autorov: v prvej polovici to bol Robert Schumann, v druhej Fryderyk Chopin. Zo Schumannovho odkazu odznelo *Allegro op. 8* a *Fantázia op. 17*, ktoré v Polliniho interpretácii dostalo triezvo romantický nádych bez falošného páťosu. Svoj introvertný naturel, podporený brilantnou technikou a vyspelým citom pre štýl uplatnil sólista i v chopinovskej časti, zastúpenej dvoma nocturnami a *Sonatom op. 35*.

Hoci program Rossini Opera Festivalu 1997 ešte nebol oficiálne zverejnený, v zákulisí som zistil, že titulmi budúceho ročníka majú byť *Barbier zo Sevilly*, *Il signor Bruschino* a francúzska verzia *Mojžiša*.

Snímky: archív autora

Juan Diego Florez ako Corradino v opere Matilde di Shabran. Snímky: archív autora

ktoré však nie sú dominantnými. Ide o poslednú Rossiniho operu semiseriu a signalizuje, že bufózný štýl v talianskej opere tých čias začal ustupovať vážnym námetom. Pikantným momentom z histórie Matildy je fakt, že premiéru roku 1821 dirigoval ako záskok sám Niccolò Paganini. Pokiaľ ide o dielo samotné, prekvapujúca je časová disproporcia medzi oboma dejstvami, najmä neúnos-

Edoarda, osvedčený a azda až príliš rutinizovaný buffo bas **Bruno Pratico**, či výrazný barytonista **Roberto Frontali** tvorili dŕžanie piliere prvého novodobého uvedenia Rossiniho Matildy di Shabran.

Ďalšiu nielen pre nás, ale i pre širšiu opernú verejnosť neznámou Rossiniho operou je *Ricciardo e Zoraida*, jedna z vážnych opier, patriacich do neapolskej

DOZVUKY

IGOR JAVORSKÝ

Dozrievajúce orechy, gaštany, životom nasýtené strapce hrozna, predlžujúce sa tieň a ranné hmlisté opary nad mestom a nad prírodou - to všetko sú zá- zračné procesy, ktoré akoby vybudzovali elán a chuť vnoriť sa do udalostí no-vej divadelnej a koncertnej sezóny. Aspoň po iné roky to tak bolo. Vždy som si naivne myslel, že povestným Number One každej koncertnej sezóny je hudba a jej hlásatelia. Zážitok z hudby, z nekonečných návštev rôznych koncertných siení, zážitok z polemik vedených na tému hudba a hudobníci - to všetko kreo-valo v minulosti onen vzrušujúci absenčný syndróm, ktorý sa nekompromisne dostavoval v septembrových dňoch. Absencia hudby, respektíve absencia živej hudby, s peknými aj menej vydarenými tónmi, s výzgotom parkiet na pódiu, s pokašliavajúcim publikom, s niekedy cynicky pipajúcimi superhodinkami ohlasujúcimi presný čas práve v okamihoch tichej meditácie, takže absencia týchto vôní a chutí dodávala štartu školského roka a novej sezóny punc čohosi ozaj mimoriadneho. Preto pre mňa napríklad Bratislavské hudobné slávnosti znamenali naozaj slávnosť. Boli a sú načasované do toho nádherne neuralgic-kého časopriestoru, v ktorom som obvykle vnímal výkony hudobníkov kaž- dým pórom.

V týchto dňoch a týždňoch, kedy sa mnohé zo sprievodných zárazov prírody opäť dosta- vili, rozmyšľam, prečo na prahu sezóny 1996/1997 troška váham, tápam a onen elán, ktorý prichádzal celkom spontánne a živelné musím v sebe akosi umelo generovať. Stále in-tenzívnejšie si v tejto súvislosti uvedomujem, že hlavnou príčinou nedostatku elánu sú do- zvuky nesúce sa z časového teritória pred- chádzajúcej sezóny. Tieto dozvuky sú na ho- ny vzdialené od vznešenosti a hudobnosti majstrovskej fikcie dozvukov z divadla, akou nás stále dokáže potešiť Robert Schumann v jednom z čísel Albumu pre mládež. Dozvuky sezóny 1995/1996 prinášajú do našej prítom- nosti škrípoty a šumy, ktoré deformujú vytú- žený zážitok z hudby. Voľky-nevoľky mi v sú- vislosti s dianím vymedzeným zhruba cyklom podujatí Bratislavských hudobných slávností 1995 a nonšalantnejšími epizódami Kul- túrneho leta 1996 v mysli a v duši preznie- vajú nehudobné okamihy, chvíle, v ktorých som sa mohol znova presvedčiť, že napriek veľkým rečiam a blahosklonným gestám mnohých prominentov našej kultúry je hud- ba a osudy hudobníckej obce kdesi v úzadí ich záujmov. Až príliš okato ktosi začal prakti- zovať politiku patricizmu a plebejstva, až prí- liš okato sa diali veci na úkor a proti vôli ak- tívnym hudobníkom. Najväčšie penzum mo- jej aktivity patrí už po niekoľko sezón a kalen- dárnych rokov činnosti Slovenskej filharmo- nii. Vždy som sa bránil stratégií prenikania do administratívnej infraštruktúry tejto inštitú- cie, ktorú mám rád, obdivujem ju a fandím jej. Povedal som si vždy, že pre mňa je rozho- dujúci výkon na pódiu. To, čo sa deje kdesi v útrobach kancelárií alebo na gremiálnych po- radách vedenia SF nemôže predsa ovplyvňo- vať moju mienku. Nechcel som byť a ne- chcem byť inšpektorom ani špiónom, zaují- mala ma vždy iba hudba, akú náš orchester produkuje. Takýto postoj som bol schopný zaujať až do obdobia prvých krokov novej garnitúry vedenia SF. Po intelektuálnej a vý- sostnej profesionálnej orientovanej riaditeľke Alžbete Rajterovej, zaujal miesto v kresle riaditeľa prvý raz nehudobník Karol Fajth. Spočiatkom som tomuto faktu nevenoval príliš pozornosť - konkurz je konkurz a pána Fajtha zrejme ustanovili na základe tohto oficiálne- ho postupu. Spozornel som však pri inter- view, ktoré riaditeľ Fajth poskytol jednej z rozhlasových staníc (ak ma pamäť neklame, bolo to Rádio Twist). V jeho slovách a vetách sa zrkadlil diletantizmus a vratkosť v natoč- ši špecifickéj hudobnej problematike. Tento zjavný handicap si zrejme uvedomovali aj vyš-šie situované osobnosti, ale trvalo dosť dlho, kým túto diery, cez ktorú sa sypala úroda predchádzajúcich sezón Slovenskej filharmo- nie rafinované oneskorené zaplátili zriade- ním funkcie generálneho hudobného riadite-ľa a menovaním Ondreja Lenárda na tento post. Tieto transparentné ťahy však boli spre- vzdázané postupným hromadným exodusom dlhoročných pracovníkov SF. Ochromená je predovšetkým filharmonická dramaturgia. Akoby stále komusi nedochádzalo, že len umné a aspoň troška logicky postavený dra- maturgický plán dokáže motivovať a integro- vať viaceré zložky vstupujúce do predrealizá- cie aj realizácie koncertného projektu. Riaditeľ Fajth a neskôr aj hudobný riaditeľ Ondrej Lenárd síce ešte pred začatím sezóny proklamovali istú popularizačnú (obávam sa, či nie populistickú) politiku v zostavovaní dramaturgického plánu SF. Napokon prišlo k neprijemnému premiešavaniu pozostatkov bývalých podnetných plánov vedenia pani Rajterovej s nekoncepcie nahodenými titul- mi nového vedenia. Miera "od buka do buka" je síce obľúbená a často aj použiteľná, ale v prostredí kultúrnej inštitúcie hrdiacej sa mnohými prioritami pôsobí takýto janošíkov- ský meter troška nezvyčajne. Raz Beethoven, potom Dvořák, alebo povedzme Čajkovskij a za každú cenu Mahler. A nikto nevedel prečo. Vari len preto, lebo Čajkovskij a Beethoven sa páčia, sú to hitovky. Ak takejto stratégií musel

čiastočne podľahnúť OPUS s jeho sériou CD platní The best of..., chápeť to ako nevyhnut- nosť podriať činnosť vydavateľstva impera- tívou trhu. Ak však aj Slovenská filharmónia, ktorá by vari mala publikum aj troška po- zdvihnúť z prachu závislosti na mamone, razí si cestu tzv. ľahšieho odporu. Potom človek na mojom mieste musí zaváhať a pokrútiť hla- vou. V tomto štádiu spomienok sa chcem prís- taviť pri činnosti Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu. Pod Pyramídou som pocítil celkom odlišné trendy. Bol som pocte- ný písaním bulletinov k cyklu každomesa- čných koncertov SOSR-u. Aký to div, že som vždy bol ako autor schopný nájsť spoločného menovateľa všetkých uvádzaných skladieb a potešiť sa z hľadania súvislostí. Človeku písu- cemu o hudbe a hudobnom zážitku nemôže byť nič príjemnejšie, ako vniknúť do takto pripraveného prostredia a podeliť sa s čitate- ľom o možnosti vkročiť kamsi ďalej za obzor mozaikovitých, fragmentovitých a nepôvod- ných textov o uvádzaných dielach a ich tvor- cích. Pri spolupráci s pracovníkmi rozhlasu som si naplno uvedomoval zmysel toho, čo robím a takisto význam tohto, čo robím. Pochlebovači, ktorí spochybňujú aktivity tzv. kritikov sa vždy nájdu, žiaľ, aj medzi vysoko postavenými dejateľmi našej kultúry. Skúsenosti so spolupráce so SOSR-om sú jed- ným z dôkazov toho, že echá zo strany nás, "verbalistov" sú nevyhnutné a prínosné. Som totiž presvedčený, že aj potenciálny čitateľ si spolu s bulletinom môže odniesť z koncertu čosi viac, než len kus bezcenného papiera. Chráňbože, aby som v tomto "backview" seba staval do popredia ako človeka činného na poli spisby bulletinov. Chcem len povedať, že tú prácu robím veľmi rád, považujem ju za jednu zo svojich najdôležitejších aktivít, že ju bez váhania staviam nad klasickú a staromód- nu "konfektnú muzikológiu", a preto ma mr- zí, ak napríklad Zlatý cyklus Slovenskej filhar- monie neautorka divákovi zmes odosobne- ných, neautorizovaných zmysl. myšlienok ne- uvedených autorov, ak uvádzal polopravdy alebo úplné bludy, ak sa za dizajnom skrývala prázdnota a laxnosť. Bulletin, ak dajaký vyšiel,

je jednou z integrálnych súčastí koncertného podujatia. Ak má byť, nech motivuje, nech lá- ka, nech informuje - ale nech nezvádza a neza- stiera podstatné momenty. Za bulletin bol vždy zodpovedný riaditeľ SF. Ako je to v prí- pade riaditeľskej praxe Karola Fajtha, to veru neviem, pretože tiráž umne vynesla riadok o zodpovednom redaktorovi.

Iným príkladom čudných spôsobov vede- nia SF bola kauza Slovenský komorný orches- ter, konkrétnejšie kauza Bohdan Warchal. Už som na túto tému čo-to napísal a povedal. Prístup vedenia SF považujem za bezohľadný, bezočivý a neetický. Nech sa veci vyvíjali ako-koľvek, riaditeľ SF nemal ani za štipku práva konať v tomto prípade tak, ako konal. Nemal k tomu napokon ani dostatok odborných dis- pozícií, nemal určite čas zorientovať sa v mi- nulosti natoľko, aby vpravil v novinách čosi o parazitovaní. Boli časy, kedy veľká väčšina slovenskej hudobnej kultúry ťažila z úspe- chov Bohdana Warchala a jeho zverencov. A zrazu aká hrdosť Slovenskej filharmónie! Po dlhých, dlhých rokoch existencie SKO som bol svedkom postupného odumierania prv- triedneho telesa. Dnes, pokiaľ viem, zostalo

filharmónie k otváraciemu koncertu roku 1996 už toľko kriku nebolo. Koncert SF bol odsunutý na večer trojkrajový a tým hneď na- dobudol iné kultúrno-spoločenské dimenzie. Iniciatívy sa ujal napokon SOSR a až koncom januára oficiálne uviedol koncert zostavený z diel slovenských autorov. Čo potom chci predstaviteľia hudobnej produkcie od nás, "verbalistov", ak sami taktizujú a znejasňujú význam čohosi, čo sa hlása do sveta na plné hrdlo! Je jednoduché osočovať (potom), ku dnu prítlačené malé ryby za omyly alebo ne- zrovnalosti. O dramaturgickom ume už bola reč. Rok slovenskej hudby trpí predovšetkým dramaturgickou rozháranosťou. Nikto nevie, čo a prečo, a kde a kedy. Domnievam sa, že bez veľkých formálnych obštrukcií a zvýše- ných ekonomických nárokov by mal byť kaž- dý rok aj rokom slovenskej huby - ale bez veľ- kého "R".

Chcelo by to však aj správnych ľudí na správnych miestach. Asi to nejde tak, že niek- torí "pracovní", či "obetaví", či ktovie akí je- dinci sedia jednou zadnicou na troch-štyroch mäkučkých kresielkach a to aj napriek to- mu, že podaktorých s hudobníckou obcou viaže len formálne členstvo v niektorom z "cechov" Slovenskej hudobnej únie.

Dôkazmi toho, že na Slovensku existuje ži- vot sú iniciatívy postupne vznikajúcich ma- lých agentúr, či skupiniek entuziastov, ktorí sa aktivizujú "ostoseť". Popri všakovakých pokutných aktivitách riadených heslom "na vlastné tričko" priniesla uplynulá sezóna aj rad vzrušujúcich okamihov, ktoré eliminujú pocity nechuti a obáv z priebehu nasledujú- ceho maratónu hudobných podujatí. Svedectvom reálnosti zúročiť pekné predsa- vzatie bola VI. prehliadka koncertného ume- nia organizovaná v apríli '96 v Žiline. Tam išlo naozaj o hudbu, o radosť z hudby, tam sa pre- pojili fiktívne nádoby praxe a teórie, ktoré by ktosi rád videl v izolácii a v nevráživých vzta- hoch. V Žiline si podali ruky skúsenosti s mla- distvou zvedavosťou a ochotou prejavovať sa. V Žiline však boli vytvorené aj podmienky umožňujúce takýto stav vecí. Kdesi zmizla ne- dôvera, obavy pred čími, čo vlastne neexistu- je, ale dá sa to imitovať, vyparila sa skepsa voči akémukoľvek osobnému prejavu. Vedomie toho, že sa to dá, že to ide bolo pre mňa balzomom na dušu. Ak by som teda mal vysvetliť pojem hudobný festival, či sviatok hudby, zaviedol by som každého zvedavca do Žiliny, nech sa presvedčí, že za festivalom sa neskrývajú len bombastické gestá, snobizmus a superstars na pódiu.

Pekným a potrebným nápadom zo strany agentúry Rajterovcov bolo napríklad Fórum mladých, za ktorým sa skrýva séria koncertov poukazujúcich okrem iného na to, že na Slovensku nie je pole neorané - napríklad ani na scéne dirigentskej. Robiť hudbu a šíriť ju bez pozérstva a intrigánstva, bez potreby akti- vizácie veľkej mašinérie, robiť a šíriť hudbu len s profesionálnou hrdosťou, cieľavedo- mosťou a ochotou pracovať občas aj na kole- ne. Naivné predstavy sú niekedy potrebné - a realizovateľné. Spoločným menovateľom týchto aktivít, ktoré vôbec nie sú okrajovými úkazmi koncertnej sezóny bola vynikajúca návštevnosť. Ak by človek chcel byť spravod- livý, návštevnosť koncertov by mala byť istým seizmografom, ktorý by mal čosi povedať aj do ekonomiky, konkrétne do dotovania po- dobných intímnych sviatkov hudby zo strany mecenášov a sponzorov, aj tých štátnych. Navyše, konečne treba otvoriť brány mladým, či už na platforme skladateľskej, interpretač- nej alebo "verbalistickej". V sezóne 95/96 na seba upozornili mnohí mladí umelci, ktorí si zasluhujú pozornosť a nie slová, ktoré vopred odpisujú. Ako som už spomenul, konečne sa začala navidomoči a neodškriepiteľne formo-vať mladá dirigentská generácia a verme, že títo šikovní umelci nebudú odkázaní na účasť v "kšeftoch" kde-kade po svete. Každý z nich je už teraz pripravený vykonávať napríklad funkciu asistenta prvých dirigentov. Treba im dať viac priestoru, nestačí zotrvať len pri sobotňajších detských koncertoch v Redute (Slovenská filharmónia). Na druhej strane však asi neradno veci zbytočne unáhlit a po- verovať mladí príliš ťažkými úlohami (opera SND).

Slovenská hudba nepotrebuje ani tak veľ- mi roky, potrebuje skôr vyprofilovaných po- slov, zvestovateľov, ktorí budú stavať na pev- ných tradíciách stále vyššie a vyššie múry ka- tedrály národnej kultúry. Pojem národná kul- túra však netreba vulgarizovať alebo bagateli- zovať. Kroj, fujara, ľudový tanec, remeslo... sú šperkami slovenskosti, Bella, Albrecht, Suchoň... sú pýchou slovenskej kultúry. Národnú kultúru však buduje aj skúsený in- terprét v dialógoch s Bartókom alebo Chopinom. Ako nás vie potešiť, ak napríklad pri mene šampióna na Olympijských hrách je pripísané Slovakia. Takisto vie potešiť, ak slo- venský interpret, alebo skladateľ či muziko- lóg kohosi strhne - doma, alebo v inom prost- redí.

Je toho veľa-preveľa, čo vo mne počas minulej sezóny pridusilo radosť z hudby. Preto aj očakávanie nasledujúcich udalostí bude poznačené nervozitou a napätím. Treba dúfať, že neduhov na kmeni slovenskej hudobnej kultúry bude ubúdať a že nastane postupne fáza uzdravovania a profesionalizácie. Držím preto novej sezo- ne palce a rád sa aktívne zapojom do jej priebehu. Kiežby ostalo len pri typickom výzgot parkiet, pokašliavajúcom publiku, pipaní hodiniek. Kiežby sedeli správni ľudia na správnom mieste. Kiežby sme neboli znechutení zbytočnými manévrami neprajníkov. Kiežby každý najskôr zamietol pred vlastným prahom a potom sa prizeral vedľa. Želaní je veľa. Veľa bude aj príležitosti na to, aby aspoň niektoré z týchto želaní boli splnené. Vari k tomu netreba rozprávkovú višu alebo zlatú ryb- ku.

FESTIVALOVÝ VEČER V KLARISKÁCH

Z letných komorných koncertov, ktoré sa konali v rámci Kultúrneho leta '96, vysokú interpretačnú úroveň prezentovalo vystúpenie huslistu Tibora Kováča a klaviristky Daniely Varínskej (na obr.). Obaja umelci predniesli náročný program zameraný nielen na absolútne hodnoty skladieb, ale aj na špecifické interpretačné finesy. Myslím tým skutočnosť, že Tibor Kováč sa prezentoval tromi skladbami pre sólové husle (Bach, Ysaye, Schubert-Ernst) a ako komorné duo (hoci spolupracujú iba krátky čas) sa predstavili v mimoriadne disponovanej podobe (Mozart, Prokofiev).

Tibor Kováč, t. č. jeden z vedúcich huslistov viedenských filharmonikov, sa konečne po úspešných koncertoch v Európe i v Zámorí dostáva na koncertné pódium aj u nás. Je nesporné jedným z najtalentovanejších žiakov slovenskej husľovej školy z triedy prof. Albína Vrteľa na bratislavskom konzervatóriu a prof. M. Frischenschlagersa na viedenskej Hudobnej akadémii (o jeho umeleckom napredovaní viď rozhovor s umelcom v HŽ č. 5/96). Tibor Kováč je z rodu huslistov obdarených predovšetkým virtuóznymi technickými predpokladmi. Výrazne to dokumentoval

aj na bratislavskom koncerte v Klariskách 18. júla t. r. Svoje tónové a muzikálne darenosti najprv prezentoval v Bachovej sólovej Ciacone z Partity d mol, kde jeho nosný, farebne bohato dimenzovaný tón - spolu s kvalitným nástrojom - adekvátnym spôsobom modeloval barokovú tenziu jedno- i viachlasej štruktúry skladby. Dal jej dobre stavaný dynamický oblúk so striedmym emocionálnym nábojom.

Mozartova Husľová sonáta Es dur č. 33 KV 481 bola ukážkou umelcovho jemného no kultivovaného inštrumentálneho výraziva. Dominujúce technické husľové prednosti Kováčovho interpretačného naturelu naplno vyzneli v druhej polovici programu. Slávna Ysayova Sonáta - Balada č. 3 pre sólové husle zaznela v Kováčovej interpretácii v technickej perfekcii s bohatou diferencovanou stupnicou nálad, myšlienok. Interpret v maximálne koncentrovanej podobe odhaľoval finesy tejto náročnej no invenčne vďačnej skladby, ktorá býva v centre pozornosti svetových špičkových huslistov. Transkripcia Schubertovej piesne Kráľ duchov, ktorá pochádza z pera slávneho husľového virtuóza Henricha Wilhelma Ernsta (narodené-

ho mimochodom v roku 1814 v Brne) pôsobiaceho prevažne v Paríži a na koncertných turné po svete, sa veľmi zriedkavo vyskytuje v repertoári huslistov. H. W. Ernst poňal Schubertovu pieseň ako Grand Caprice op. 26 pre sólové husle. Je to takmer autentická skladba virtuózneho konceptu, ktorú Tibor Kováč predniesol seba vlastným, ľahkým bravúrnym spôsobom. Záver koncertu patril nádhornej a pre mňa osobne stále objavovanej Prokofievovej husľovej sonáte D dur, ktorá v interpretácii akú predniesli Tibor

Kováč a Daniela Varínska zanecháva v poslucháčovi onen vzácny okamih umeleckého zážitku, keď skladateľovo dielo prostredníctvom interpreta nás osloví jedinečnou, hoci abstraktnou, výpoveďou, akou je schopná iba hudba sama. Obaja interpreti tu našli nielen spoločnú reč, ale svoje technické dispozície, muzikálny temperament dali najavo v tej najrýdzejšej podobe. Napokon prítomné publikum to adekvátnym spôsobom aj dalo najavo. Skrátka bol to festivalový večer.

MARIÁN JURÍK

FLAUTOVÝ RECITÁL

V nedeľnom matiné (1. 9. 1996) sa v Mirbachovom paláci, pod patronátom agentúry Slovkoncert, predstavila dvojica slovenských umelcov žijúcich a pôsobiacich v Nemecku - nášmu publiku známy umelec, mnohostranný klavirista, piešťanský rodák Pavol Kováč, so svojou dcérou, nádejnou flautistkou Katarínou Kováčovou.

Katarína Kováčová (nar. 1972) je absolventkou Konzervatória Leopolda Mozarta v Augsburgu a toho času je poslucháčkou Vysokej hudobnej akadémie vo Würzburgu, kde pokračuje v štúdiách u prof. H. Klemeyera. Početnými vystúpeniami na koncertných pódioch po celom Nemecku získala táto mladá umelkyňa erudíciu a prekvapujúci osobný šarm vyspelej, kultivovanej zrelej hudobníčky s perfektnou technikou, ktorou ovláda svoj náročný inštrument - priečnu flautu. Adekvátnou oporou v tomto smere je pre ňu otec, klavírny virtuóz Pavol Kováč. Počas jednodinového programového maratónu svojou precíznou hrou na klavíri perfektne doplnil výkon a podieľal sa na úspešnom uvedení sólistky. Katarína Kováčová zaradila do recitálu krásne, formovo zloži-

té, výrazné cyklické diela. Úvodom zaznela Sonáta g mol č. 2 op. 1 HV 360 pre flautu a b. c. skladateľa G. Fr. Händla. V interpretácii adekvátne zúročila originálnu melodickú invenciu diela. Jeho formu a obsah pretlačila citlivým muzikálnym podaním. Majstrovsky zvládla technické požiadavky tohto zaujímavého koncipovaného koncertantného štýlu menej známeho obdobia Händlovej tvorby. Individuálna výraznosť a jedinečná sila Bachovej hudby, skrytá polyfónia a maximálna nezávislosť vo vedení hlasov s vyzdvihnutím sólového partu zapôsobili pri interpretácii rozsiahlej Sonáty h mol BWV 1030. V druhej časti programu Katarína Kováčová pokračovala komornou skladbou W. A. Mozarta - Kvarteto pre flautu a sláčiky KV 285 v úprave pre klavír H. Eppla (časť: Allegro-Adagio-Rondo). Ľahkosť, kontrastnosť v škále dynamických nuansov, zmysel pre proporčnosť charakterizovali hru tohto zvukovo vynikajúceho diela. Na záver zaznela menej hrávaná skladba A. F. Doplera Fantasia Pastorale hongroise op. 26 v duchu ustálených romantických tradícií.

BOŽENA DLHÁŇOVÁ

Katarína Kováčová.

Snímka A. Kocián

Dni organovej hudby

Zaužívané cykly organovej hudby v rámci bratislavského Kultúrneho leta sa aj v tomto roku tešili pozornosti publika, najmä keď sedem koncertných podujatí prinieslo aj viacero zaujímavých dramatických objavov. Od P. Ebena zaznel cyklus JOB na známy biblický námet, s recitáciou, v prednese českého sólistu Tomáša Thona a Radovana Lukavského. Monika Melcová okrem iného uviedla La Nativité du Seigneur a Meditácie od O. Messiaena. S menej známym programom sa predstavila Eva Kamrlová, ktorá našťudovala aj novinku E. Kraka - Caput mortuum. Dánsky organista Bent Frederiksen v programe obsiahol široké časové rozpätie, ale ťažisko tvorila hudba novšieho razenia. Taliansky interpret Ferruccio Bartoletti zostal verný

obdobiu od Bacha po Franza Liszta a Katarína Lelovicová z Nemecka sa pridrižovala, podobne ako záverečný program, tvorby starých majstrov.

Preplnené hľadisko koncertnej siene na Bratislavskom hrade (25. 8. 1996) s veľkou pozornosťou sledovalo vystúpenie prof. Ferdinanda Klindu, sláčikového kvarteta A. a Q. Hölblingovcov, J. Hoška a J. Alexandra, hoboistu M. Plavca a sopránistky E. Blahovej. Ich spoločné i jednotlivé účinkovania pôsobili nezvyčajne milo, umelecky čisto, s pôvabom vrúcneho muzicírovania, v ktorom tvorba barokových majstrov a klasikov oživala v kryštálovej čistej zvukovosti, technickej precíznosti, pretkávaní decentným citovým zainteresovaním, aktívne oslovujúcim prítomné publikum.

Komorný orchester Miloša Ruppelta.

Vydarená premiéra

"Hudba poskytuje krásu i tomu, kto ju interpretuje, mŕtvy zápis premieňa na živé tóny. Tu budeme počuť nie hudbu jednotlivcov, sólistov, ale komorných súborov, kde treba vedieť počúvať iného, spolicovať a precítiť dielo", uviedol na slávnostnom otvorení Interfóra talentov konferencier P. Lim. Počas dvoch dní mladí interpreti presviedčali o svojich kvalitách a záverečný koncert najlepších dal bodku za podnetným premiérovým ročníkom zaujímavého podujatia. Na tejto medzinárodnej prehliadke detských a mládežníckych komorných súborov usporiadatelia vybrali zo 72-och prihlásených 39 hudobných telies zo štyroch susedných krajín (Maďarsko, Rakúsko, Česko a Slovensko). Odborná porota na čele s Dr. Jánom Holíčkom hodnotila výkony v šiestich kategóriách množnárnej komornej hudby. Medzi víťazmi bola Detská ľudová hudba Čechinka z Bratislavy, Klavírne duo ZUŠ z Topoľčian, Jazzové kvinteto ZUŠ z Ivanka pri Dunaji, Ľudová hudba Kozulubek zo ZUŠ 1 v Čadci. Ďalšie dve kategórie vyhrali maďarskí interpreti. Viaceré telesá získali čestné uznania a diplom za mimoriadny výkon. Ako hosť sa predstavil Komorný orchester Miloša Ruppelta (ZUŠ Panenská ul., Bratislava) pod vedením prof. L. Kvasnicu.

"Toto je výborná škola pre mladých hudobníkov. Konečne niekto zorganizoval takúto súťaž. Doteraz na Slovensku chýbala a je to motivácia aj pre nás pedagógov. Ohlas medzi nami je pri-

Klavírne duo ZUŠ Topoľčany.

aznivý a preto vítame takúto príležitosť," prezradila mi Mgr. Anna Drahošová, pedagogička klavíra a náuky o hudbe pre druhý stupeň na ZUŠ v Topoľčanoch. Stvrdňové premiérové podujatie v bratislavskej Juvente sa vydarilo a tak organizátori uvažujú o repríze. Finančne im pomohli: Ministerstvo školstva SR a Nadácia Talent Bratislava. Text a foto PAVOL ERDZIAK

Vivaldiho-Bachovo Concertino a mol pre organ v prednese Ferdinanda Klindu už svojím úvodným stvárnením zapôsobil sugestivitou technickej istoty, prehľadnej výstavby, v jasnom frázovaní a vo výraznej artikulácii, formujúcej veľbú vznešenosti. A tento úvodný interpretačný čin bol meradlom aj pre ďalšie interpretačné kvality. V Corelliho Sonate da chiesa sa dostalo k slovu sláčikové kvarteto a v nádhre menlivých nálad hudobného procesu a v intencích zaužívaných prednesových zvyklostí, sa prednesené dielo priam vnucovalo na sledovanie. A keď sa k sláčikom vo Vivaldiho Koncerte F dur pridružil aj hobojský sólový nástroj, začalo sa hudobné umenie, ovládajúce ducha nielen vysokou kultúrou tvorcu, ale aj majstrovstvom sólistu a jeho spolupúčinkujúcich. Dva koncerty pre organ a sláčiky od G. F. Händla (B dur, g mol, HV 290, 291) niektorými vznešenejšími úsekmi pripomínajú dokonca veľké oratoriálne diela majstra, ktorý v nevyčerpateľnej studnici invencii nachádzal vždy nové umelecké podnety, dosiaľ blízke aj súčasnému po-

slucháckemu zázemiu. Pravda, vždy záleží na forme a kvalite ich stvárnenia a to bratislavské mohlo uspokojiť aj sebanáročnejších jedincov, ktorí napokon nešetrili prejavmi uznania. V závere si dokonca vynútili opakovanie poslednej časti. Do programu vhodne začlenila svoje vystúpenie aj sólistka Eva Blahová, ktorá v spolupráci s hobojským a basom continuum predniesla áriu Nisi Dominus aedificaverit domum od J. D. Heinichena (18. st.). A znova to bol prejav, aký možno hodnotiť iba s rešpektom.

Dôstojné ukončenie Dni organovej hudby, bolo vlastne aj začínajúcim záverom Kultúrneho leta, pokiaľ máme na mysli dramatickú stránku náročnejšieho hudobného umenia. Cykly organovej hudby sa stali jeho organickou súčasťou. Rokmi sa utvorila tradícia, ktorá by však mohla dnes už naplniť aj väčšie priestory než nuka bývalá hradsná kaplnka. Avšak to prostredie a príjemne znejúci nástroj sú priam predpokladom pre intimitu umeleckého zážitku. A to treba oceniť.

MICHAEL PALOVČÍK

Exegi Monumentum

K stopäťdesiatročnici Jána Levoslava Bellu vydala Nadácia J. L. Bellu pred tromi rokmi dve publikácie, prinášajúce životné osudy i tvorivé procesy skladateľa z pohľadu najnovších vedeckých výskumov. S Bellovým menom je dnes nevyhnutne spojená potreba prehľadnovo a korigovať určité už prekonané historické skutočnosti a analytické súvislosti jeho života a tvorby, prítomné po dlhých desaťročiach v muzikologickej spisbe. Nadácia si - aj týmito publikáciami - za najprioritnejšie vo svojej činnosti postavila práve moment objektivitu, ktorý má vyvrcholiť vydáním absentujúceho súborného kritického vydania Bellovho diela.

Jana LENGOVÁ - Vladimír ČÍŽIK: **Exegi Monumentum. Ján Levoslav Bella (1843-1936). Život a dielo v obrazových dokumentoch.** Banská Bystrica 1992.

Publikácia má hneď niekoľko prínosov: 1. Predstavuje čitateľovi netradičný pohľad na Bellovu osobnosť, a to formou obrazových dokumentov, ktoré poväčšine neboli doteraz publikované. 2. Sprievodná textová časť je doplnená nemeckou mutáciou, čím sa stáva prístupná aj neslovenskej verejnosti. 3. Napriek tomu, že publikácia si kladie za cieľ skôr popularizačné sprístupnenie Bellovho odkazu (s esteticky vkusnou vizuálnou úpravou), vychádza z najnovších vedeckých poznatkov, prip. vnáša na už známe fakty o živote a diele skladateľa nové pohľady. 4. Obom autorom sa podarilo vytvoriť doteraz absentujúcu komplexnú reprezentačnú publikáciu o J. L. Bellovi, prístupnú nielen úzkemu okruhu zainteresovaných odborníkov, ale aj laickej verejnosti.

Knižka je rozdelená na dvoch častí: textovej a obrazovo-textovej časti. Úvodnú textovú časť si obaja autori rozdelili na dvoch kapitol. V prvej prináša autorka J. Lengová *Komentár k miestopisu J. L. Bellu*, prechádza v ňom (na pozadí komplexných kultúrno-historických faktov) všetkými etapami Bellovho života. V druhej kapitole V. Čížik informuje o *Prameňoch o živote, diele a rozvíjaní tradície Jána Levoslava Bellu*, a to na podklade knižných publikácií, rozličných fondov s primárnymi i sekundárnymi prameňami a neobchádza ani pripravovaný generálny katalóg Bellových skladieb.

Obrazové dokumenty a ich interpretácia je názov centrálnej druhej časti knižky, ktorú vypracovali obaja autori súčasne. Chronologicky sú tu zoradené ikonografické pamiatky a primárne hudobné pramene o J. L. Bellovi. Z hudobnoikonografických prameňov sa tu nachádza materiál z lokalít, kde J. L. Bella žil a pôsobil, podobizne jednotlivcov a skupín, fotografické záznamy z podujatí a písomné pamiatky a tlač (hudobná a literárna tvorba skladateľa, korešpondencia, plagáty). Do publikácie sú zaradené aj dokumenty zaoberajúce sa bellovskou tradíciou.

Len jedna veta na záver: obom autorom sa touto publikáciou vskutku podarilo J. L. Bellovi postaviť jeho zaslúžený "exegi monumentum".

Ján Levoslav Bella v kontexte európskej hudobnej kultúry. Zborník z medzinárodnej muzikologickej konferencie Banská Bystrica 24.-26. jún

1993. *Bibliotheca Musicae Neosolensis (BMN), Zväzok 1.* Na vydanie pripravila Jana Lengová. Nadácia J. L. Bellu, Banská Bystrica 1993.

Súčasťou rozsiahlej činnosti Nadácie J. L. Bellu je aj organizovanie pravidelných vedeckých podujatí v dvojročných časových intervaloch, ktoré sa majú aktuálne dotýkať problematiky hudby 19. storočia v najširšom slova zmysle, prípadne s presahmi do 18. a 20. storočia a tematicky sa aspoň sprostredkovane dotýkať osobnosti a diela J. L. Bellu. Prvá konferencia bola v roku 1993 venovaná - aktuálne - J. L. Bellovi a v redakcii J. Lengovej vyšiel ešte v tom istom roku zborník s jej príspevkami - *Ján Levoslav Bella v kontexte európskej hudobnej kultúry*. Zahájilo sa ním vydávanie pravidelného edičného radu nadácie s názvom *Bibliotheca Musicae Neosolensis*.

Pomerne veľký počet príspevkov v zborníku (33, z toho 6 zahraničných) naznačuje, že k Bellovu životu a tvorbe je čo povedať. Ako je zrejme už z obsahu zborníka, jednotlivé témy sú zoradené tak, že tvoria komplexný, chronologický postupujúci celok.

Úvodná štúdia - vychádzajúca z názvu zborníka, ktorý dáva Bellu do kontextu s európskou hudobnou kultúrou - približuje skladateľove teoretické úvahy o národnej hudbe a v užšom zmysle o slovenskej a slovanskej hudbe (J. Lengová). Bella bol typ intuitívneho mysliteľa a teoretika a svoje úvahy demonštroval predovšetkým na vlastných kompoziciách. Aj v obrodeneckom názorovom kvase, ktorý na Slovensku ovládla 2. polovica 19. storočia (B. Banáry), "vyviedol" rodiacu sa slovenskú národnú hudbu z kvantitatívneho prepadliska priemernosti svojou vlastnou tvorbou.

Nasledujúce štúdie sú skokom do Bellových rokov mladosti. Bella sa umelecky formoval už počas svojich gymnaziálnych štúdií v Levoči, a to jednak vďaka kultúrnej vyspelosti mesta, ako dôležitého centra slovenského národného hnutia, ale aj kontaktovaním sa s prof. L. Dvořákom (D. Múdra). Skôr, než Ján Levoslav začal svoje národné čítanie vkladat do vlastných kompozícií, vyjadroval sa literárne. K jeho literárnym počiatkom patrí zbierka básní *Jarnie kvietky*, 1863 (M. Brtán). Básnická poetika je prítomná aj v jeho symf. básni *Osud* a ideál: "J. L. Bella nezapiera vo svojej poézii romantického skladateľa a vo svojom hudobnom umení romantického básnika" (I. Plintovič). Bellova umelecká osobnosť mala teda zapustené všestranné korene.

Nemohla v tom čase obísť ani slovenskú ľudovú pieseň, a to z hľadiska estetického, hudobnoteoretického i kompozičného (H. Urbancová).

Ďalšiu časť zborníka tvoria príspevky, ktoré sú čiastočnými štúdiami, venovanými skladateľovmu kompozičnemu odkazu. Svoj podiel tu majú aj zahraniční muzikológovia. O. Hafner (Graz) sa zaoberá nad Kováčom Wielandom medzi Bellom a Wagnerom, pri ktorom má Bellu katolícku duchovnú tvorbu (E. Muntag), protestantská vokálno-inštrumentálna tvorba (I. Hrušovský), klavírna a organová tvorba (I. Tvrdón), teoretický rozbor sláčikového kvarteta c mol (F. Turák) a o vzťahu jeho inštrumentálnych diel a piesní k tradícii či romantizmu uvažuje I. Poniatowska (Varšava).

K jedným z najcennejších prínosov zborníka patria štúdie, venované Bellovu životu v Sibíri. Sú príspevkom zahraničných muzikológov G. Romea (Cluj-Napoca), Á. Gupcsó (Budapešť), M. Cosmu (Bukurešť) a P. Kureta (Lublana). Keďže toto takmer 40-ročné sibijské obdobie Bellovho života je z pohľadu najnovších vedeckých výskumov takmer neznáme, sú tieto skutočnosti pre komplexné poznanie Bellovej osobnosti a ďalšie bellovské bádanie mimoriadne dôležité.

Aby sme Bellov umelecký a osobnostný rast pochopili v širších kultúrno-spoločenských súvislostiach, dočítame sa z nasledujúcich štúdií o J. Egrym, pedagógovi Bellu v Banskej Bystrici (I. Červená), o jeho duchovnej tvorbe (V. Gajdoš), o estetických názoroch Bellu a O. Hostinského (M. Blahynka), o hudobnom teoretikovi K. Mayerbergerovi (J. Lengová) a o obsahu listu, ktorý mu poslali J. L. Bella (A. Tauberová). I keď pri súvislom čítaní zbor-

nika sa pri tomto bloku príspevkov musí prekonať niekoľko desaťročný skok späť do Bellovho predsi-biňského obdobia, kedy spomínané osobnosti žili, čím sa narušila sledovaná kontinuita Bellovho života, nebolo to pravdepodobne zostavovateľským zámerom.

Roku 1928 sa Bella opäť vrátil na Slovensko. Bola tu už iná kultúrna atmosféra a spoločenská situácia - Bella sa stretol s novou generáciou skladateľov Slovenskej hudobnej moderny (A. Kováčová). Pri jeho kompozičných aktivitách, zvlášť vo vokálnej hudbe, zohral dôležitú úlohu známy organizátor hudobného života na Slovensku Miloš Ruppelt, ktorý: "...mal v úmysle podnecovať v Bellovi oddanosť slovenskému národu a udržať staručkého Bellu pred tvorivým zvädnutím." (T. Sedlický). Vrucný vzťah sa vyvinul medzi Bellom a generáciou mladším kolegom V. Fígušom-Bystrým, ako to v mnohých momentoch zachytáva Fígušov denník (J. Bázlik).

V zborníku majú svoje miesto aj esteticky ladené príspevky. Riešia otázky štýlových metamorfóz v Bellových dielach (J. Albrecht) a kultu Bellovej osobnosti v 20. rokoch 20. storočia (N. Hrkáčová).

Niektoré Bellove komorné a symfonické diela boli v minulých rokoch upravené slovenským skladateľom Vladimírom Bokesom. Názov jeho príspevku "Upraviť či neupraviť - to je otázka" by v tejto súvislosti vyslovil hádam každý z nás. Prizná sa, že úsmev na tvári mi vzbudil titulok nasledujúceho príspevku "Nové skutočnosti o rodinných vzťahoch vnučky skladateľa prof. D. Sturlovej-Bellovej" (T. Ursíniová). Aké bolo moje prekvapenie, keď som sa z neho (o. i.) dozvedela, že otcom pani Bellovej bol slávny dirigent Wilhelm Furtwängler...

Asi najväčší problém v súčasných bellovských muzikologických aktivitách je problém "vydavateľský" (L. Kačic), navyše ak nesúvisí len s finančnou otázkou. Mnohodesaťročné bádateľské stagnácie spôsobili, že Bellove diela sa z pohľadu súčasných edičných zásad nachádzajú takmer na bode nula. Snáď nastala práve teraz doba, kedy pred slovenskou muzikológiou stojí výzva prinavrátiť skladateľovi a súčasne slovenskej hudobnej kultúre ich skutočné hodnoty. Navyše ak ide o proces náročný - časovo i odborne - a nemôže byť len záležitosťou jednotlivca. Záver zborníka patrí bibliografii a literatúre o J. L. Bellovi, z rokov 1953-1992 (J. Potúček).

Zborník prináša komplexne zhnuté najnovšie vedecké poznatky o osobnosti, živote a diele J. L. Bellu (nevynecňajúc dvojazyčné resumé a bohatý poznámkový aparát, mimoriadne potrebný k ďalšiemu bellovskému bádaniu) a stáva sa po základnej monografii o skladateľovi z pera E. Zavorského z roku 1955 akoby druhou (aj keď nie priamo svojím názvom) "monografiou v malom", ktorá by nemala chýbať v knižnici žiadneho hudobného odborníka či milovníka.

Je však smutné konštatovať, že takýchto nových historicky objektívnych "monografií v malom" nemáme aj o ďalších našich významných dejateľoch slovenskej hudby. My mladší sa v tejto súvislosti len pýtame: čím to asi je?...

ALEXANDRA SCHMIDTOVÁ

Ján Albrecht: Die Geisteswelt des Schönen (Duchovný svet krásna)

PT VYDAVATELSTVO, BRATISLAVA 1995, V NEMECKOM JAZYKU

Zriedka máme možnosť siahnuť po knihe, ktorá odráža celoživotné skúsenosti autora, získané priamym stykom s umením, vedou, filozofiou a v neposlednej miere so životom v jeho rozmanitých podobách. Ešte zriedkavejšie nájdeme podobné reflexie spracované v tak koncentrovanej podobe a takým spôsobom, že človek bez dlhých zbytočných komentárov temer slovo za slovom permanentne prežíva jednak ako rezonanciu s vlastnými skúsenosťami, poznaním, alebo dobrodružstvo z nových objavov. Kniha v sebe obsahuje zďaleka viac, než zdanlivo sľubuje jej názov. Nezaobrá sa estetickými kategóriami krásna, či jej polarit, je viac odrazom širších súvislostí aktivít, spojených s celým duchovným (v najširšom zmysle kultúrno-spoločenským) životom človeka.

V prvej časti knihy objasňuje autor logické vzťahy a zákonitosti medzi človekom, životom, societou a umením, kým druhá časť je viac konkretizáciou špecifických znakov jednotlivých umení, ich štruktúry, funkcie a procesov.

Prvá najväčšia kapitola **Človek a umenie** zaberá temer polovicu knihy a je uvedená autorom vytvoreným mottom, ktoré viac odkladuje jeho osobný svetonázor, ako len priamy vzťah k textu:

Audite dicere Dominum (Ich höre den Herrn sagen): Du rechtst bloß mit Ebenbüdnen, die du dir von mir entwirfst. Nicht mit mir. Du kennst mich nicht. Ich gab dir macht an mir zu zweifeln, denn blinde Untertänigkeit erniedrigt mich. Deine Zweifel jedoch machen mich stets nur größer in dir.

(Čujem riec pána: Ty sa ohnáš podobnosťami, ktoré si si ty o mne vytvoril. Nie so mnou. Ty ma nepoznáš. Ja som ti dal silu, aby si o mne pochyboval, pretože slepá podriaenosť ma ponížuje. Tvojou pochybnosťou však rastie moja veľkosť v tebe.)

Albrecht vidí celkom zreteľne zákonitý vzťah medzi životným pudom aj s jeho javovými formami (mocenský pud, pud sebazáchovy) a egotistickou ja-vzťahovosťou v súvislosti s existenciou človeka v spoločnosti. K tomu pristupuje psychologický fenomén *emotionality*, ktorý autor nazýva imperatívom života vo vedomí. Emocionalita sprevádza aj onú *radost z poznania* - ktorú autor nazval *archimédovským syndrómom* a prejavuje sa rovnako v oblasti umenia, vedy i iných sférach ľudskej činnosti. Autor varuje pritom pred jednostranným preceňovaním fenoménu emotionality, pretože: "es gibt keine reine Angelegenheit des Verstandes und keine reine Gefühlssache, auch wenn sich die Proportionen zwischen diesen Polaritäten verschieben." (s. 23) ("neexistujú žiadne čisté záležitosti rozumu a žiadne čisté pocity, aj keď sa proporcie medzi týmito polaritami posúvajú.")

Zaujímavým spôsobom analyzuje Albrecht myslenie človeka v jeho dvoch hlavných formách *analyticko-logického*, a *predpojateľného alebo fideistického myslenia*. To prvé sa snaží o poznanie reality cez fakty, druhé naopak vychádza z fikcie a tie sa snaží dokázať. Obe formy sú však napriek ich odlišným funkciám len oblasti jedného myslenia a ako také podstatné vo všetkých kreatívnych činnostiach človeka: "Das logische Denken, ein Lichtstrahl im

Dunkel, erleuchtet nie das gesamte Ursächliche, sondern jeweils nur die Einzelheit. Es regt nur zu einem fideistischen Wunschenken an, denn Erwartung ist ein wesentlicher Zug des Humanen. Es entspringt seinem Lebenstrieb, bedingt Neugierde und Interesse - er stillt es im Suchen." (s. 33) ("Logické myslenie, lúč svetla v tme, nikdy neosvetlí tu celú príčinu, ale vždy len jednotlivosť. Podnecuje len k fideistickému - t. j. nami si želajúce - mysleniu, pretože očakávanie je základnou črtou ľudského. Pramení zo životného pudu, podmieňuje zvedavosť a záujem - človek ho ukája v hľadani.")

Na rozdiel od týchto dvoch foriem myslenia prejavuje sa umelecký element v takých produktoch myslenia, ktoré sú navyše výrazom zvláštneho postoja alebo hodnotenia. Ide predovšetkým o určité sebaobmedzovanie od všedných druhov myslenia a o určitý posun - cez špecifické *aperçu* - oproti bežnému zmyslu (často metaforickou formou), ktorý reprezentuje nové poznanie. Toto sa často odráža v aforizmoch, v slovných hrách, situačnom humore atď. "Der Mensch liebt das Abenteuer mehr als die Sicherheit." (s. 41) ("Človek má dobrodružstvo radšej ako istotu.") - a to je dôvod k tomu, aby človek hľadal stále novú radosť, ktorá je výsledkom kreatívnych duševných činností, nadobúdajúcich často hodnotu umenia.

Vznik spoločnosti pramení zo životného pudu človeka. Sociálny život je založený na *kommunikáci*, ku ktorej patrí aj výmena myšlienok. Prejav myšlienky môže prebiehať prostredníctvom rôznych *medit* - ako napr. jazyk, umenie, láska a pod. Myšlienka však nie je obsiahnutá v médiách, tie sú len prostriedníkmi jej fixácie a evokácie (zachytenia a vyvolania) "nur Behelfe der Fixierung und Evokation." (s. 56)

V subkapitole *Spoločnosť a komunikácia* poukazuje Albrecht na mylnú interpretáciu jazyka, najmä čo sa týka jeho dominantného postavenia v procese myslenia, tak aj na ďalšie zákonitosti sociálnej komunikácie - napr. stereotypy myslenia vo vzťahu k novému, jedinečnému a k tomu, čo sa označuje ako štýlový fenomén - dokladajúc to viacerými výstižnými príkladmi.

Na rozdiel od pojmovej reči nie sú médiá umenia podľa Albrechta žiadne univerzálne systémy komunikácie. Tieto stoja na senzualnej báze a slúžia roz-

dielnym funkciám, pokiaľ im to umožňujú špeciálne zobrazovacie princípy jednotlivých umení.

V ďalšej časti svojej knihy Albrecht aplikuje navedené myšlienky a princípy na oblasť jednotlivých umení - predovšetkým figuratívneho výtvarného umenia, hudby a poézie.

Vo *figuratívnom umení* sa jedná o zobrazenie vecí, objektu prostredníctvom výtvarného umenia vlastných prostriedkov - v dôsledku čoho vzniká *sensuálny tvar* s objektovým (vecným) významom. *Námet* sám osebe nesprostredkúva umelecké idey, ktoré sú výrazom postoja umelca a nie vlastnosťami samotného objektu. Tieto idey sú však výsledkom transformujúcich zásahov, ktoré menia pôvodný význam objektu. *Námet a transformáciu* pokladá autor za základné faktory syntetického tvaru, ktoré reprezentujú vo vzťahovom vzťahu samotný obsah umeleckého diela. Rozhodujúca pritom vo figuratívnom výtvarnom umení nie je podobnosť s objektom, ale jeho funkcia, ktorá umožňuje sprostredkovanie umeleckej idey.

Na rozdiel od výtvarného umenia nemôže *hudba* objekty sveta napodobňovať, ale len vyjadriť prejavy vnútornej pohnutosti (vnútorných procesov). "Die Musik vermag kinetisch durch ihre Bewegung einer Bewegtheit in uns Ausdruck zu verleihen." (s. 92) ("Hudba je schopná vyvolať v nás, kineticky cez pohyb, výraz [vnútornej citovej] pohnutosti.")

Albrecht odhaľuje súvislosti vo vnútri štruktúrál-

ných elementov a za skutočnej jednotky hudby považuje až zvukové tvary nie tóny, či zvuky. Ďalej analyzuje špecifické znaky hudby, ktorá patrí k najpôsobivejším aj vďaka psychologickým danostiam človeka - t. j. silnejšej vnímavosti akustických oproti vizuálnym vnemom. Na tomto mieste kritizuje viaceré mylné doteraz známe výklady, ktoré sa v dôsledku chýbajúceho vecného obsahu hudby obmedzujú na vysvetľovanie mimohudobných a mimoumeleckých elementov zmyslového materiálu. K pozoruhodným výsledkom sa Albrecht dopracoval v interpretácii vlastností hudby, ku ktorým patrí aj funkcionálna ako kontextová vlastnosť materiálu k apercpečnej a tvarovej psychológii; ďalej v otázkach procesov myslenia, obsahu a štýlu, vychádzajúc z historických hudobných udalostí. *Počíta* sice narába s pojmovým jazykom, ten však nezaručuje umelecko, ktorá môže vzniknúť až v druhej fáze, na vyššej rovine. V poézii je podstatná metafora, ktorá dodáva pôvodnej súvislosti, či vzťahu nový význam.

Klimax Albrechtových úvah je umiestnený v poslednom odseku knihy - v kapitolách **Zovšeobecnenia, funkcionalita a transcendencia a Výhľad**, poslednej uvedenej mottom z Goetheho *Tasssa*, ktoré odráža hranice ľudských možností:

Beendet ist's, vollendet wird es nie! (Dokončené jest, dokonané nebude nikdy!)

Tu dospel k vystupňovaniu predtým vyslovených úvah a nanovo v zovšeobecnenej podobe sformuloval názory na umenie: "Die Dinge hören auf, durch die Kunst bloße Objekte zu sein, sie erhalten eine uns betreffende Subjektivität." (s. 174) ("Veci prestávajú byť vďaka umeniu púhymi objektami a nadobúdajú subjektivitu, ktorá sa dotýka aj nás.") "Jedenfalls ist die Kunst ein faustisches Suchen nach der Freude am Kreativen." (s. 175) ("V každom prípade je umenie faustovské hľadanie radosti z kreativity.") Albrechtovo vysvetlenie vzťahov človek-spoločnosť-umenie, nové objavy spoločných a špecifických daností jednotlivých umení, ich funkcií, mechanizmov a štruktúr dosahujú v ich interpretácii vedeckú hodnotu. K tomu ešte pristupuje schopnosť podať ich jasným, stručným spôsobom, čo robí knihu prístupnou širším kruhom čitateľov (aj keď nie nezavislou od ich osobných skúseností).

"Jedes Erkennen ist ein Wiedererkennen, denn nichts ist bloß durch sich erkennbar. Neue ist nur durch seinen Zusammenhang mit bereits Bekanntem identifizierbar." (s. 134) ("Každé poznanie je znovupoznanie, pretože nič sa nedá len cez seba poznávať. Nové je identifikovateľné len cez svoj vzťah k už známemu.")

Podobne predstavuje aj Albrechtova kniha reflexiu známeho materiálu v nových súvislostiach, odohrávajúcej sa však na vyššej rovine tzv. dvojitej reflexii (t. j. cez ďalšie vysvetľovanie prvotných pozorovaní), ktorá dodáva jeho úvahám filozofický charakter. To čo Albrecht vo svojej knihe dosiahol je v skutočnosti filozofia umenia a duchovného sveta človeka vôbec.

ZUZANA MARTINÁKOVÁ

CD RECENZIE

Ottorino RESPIGHI: La Bella dormiente nel bosco
Hudobná komédia v troch dejstvách

Kohútová • Valášková • Czaková • Šlepkovská • Domingues • Pasek • Haan • Ďurčo
Slovenský filharmonický zbor (zbormajster Ján Rozehnal) a Symfonický orchester slovenského rozhlasu diriguje ADRIANO.
MARCO POLO Opera classics
DDD 8.223742.

Respighiho skladby sú zrejme pre edíciu MARCO POLO firmy HNH International Ltd. zaujímavou dramaturgickou esenciou. Švajčiarsky dirigent Adriano (žiak J. Keilbertha a E. Ansermeta, tiež skladateľ a producent labelu Adriano Records) natočil pre Marco Polo už 6 CD platní so symfonickou a vokálnou tvorbou Ottorina Respighiho. Už pri predchádzajúcich recenziách nahrávok z jeho tvorby, kládol som si - a naďalej si kladiem - otázku, čím je Respighi pre poslucháča príťažlivý, najmä v reprodukovanej podobe zvukových nosičov. Jeho všeobecnú charakteristiku, ktorá ho prezentuje síce ako jedného z najväčších talentov talianskej hudby prvej polovice nášho storočia, ale aj ako autora, ktorého hudobná reč je príliš univerzálna, nepôvodná, nesystematická, podliehajúca širokému diapazónu rôznych vplyvov, asi ťažko zmeníme. V každom prípade mu nemožno uprieť senzitivnú melodickú invenciu, majstrovsky bohatu kolorovanú inštrumentáciu a u vokálnych skladieb veľký cit a zmysel pre hlas. Zrejme to sú hlavné príčiny jeho stálej popularity, ktorá navyše je daná aj samotnou komunikatívnosťou jeho hudby s poslucháčom.

V tomto duchu možno hovoriť aj o jeho opere, či hudobnej komédii La bella dormiente nel bosco (Spiaca krá-

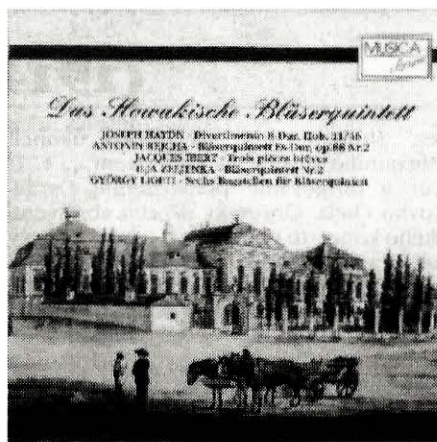
savica), ktorú napísal podľa rozprávkového námetu Charlesa Perraulta, ktorý bol predlohou aj pre populárny balet P. I. Čajkovského. Napokon v roku 1902 na tento námet napísal aj operu pre deti Engelbert Humperdinck. Respighimu libreto napísal Gian Bistolfi, najprv ako hru so spevmi a tancami a v tejto podobe mala premiéru 1. apríla 1922 na scéne Teatro Odeschalchi v Ríme, pod taktovkou Respighiho žiaka Renzo Massariniho. V roku 1933 Respighi urobil dôkladnú revíziu diela a jeho nová verzia mala premiéru pod autorovou taktovkou v Turíne. Dva roky po premiére Respighi zomrel a nedožil sa jej pomerne veľkých úspechov.

V hudobnom jazyku Respighiho partitúry možno veľmi jasne dešifrovať vplyvy Debussyho, Stravinského (je tu istá paralela medzi jeho operou pre deti Slávik), Rímskeho-Korskova, R. Straussa a i. Realizácia Respighiho diela prebehla prakticky v osvedčenom tandeme, ktorý pre HNH International už niekoľko rokov pracuje. Pod taktovkou Adriana Symfonický orchester slovenského rozhlasu, Slovenský filharmonický zbor a domáci sólisti, odovzdali nahrávku na veľmi dobrej úrovni. Orchester je bohaty zvukovo a farebne diferencovaný, krásne znejú sólistické pasáže dychových nástrojov, pôsobivý je mäkký zvuk sláčikov. Z početných sólistov zaujmú predovšetkým predstavitelia hlavných úloh, kantilénovo noblesne znejú výkony Jany Valáškovej (Princezná), Adriany Kohútckovej (Spiaca krásavica - Slávik), Denisy Šlepkovskej a Ivany Czakovskej. Vôbec tieto ženské hlasy patria k prednostiam nahrávky a v istom slova zmysle možno povedať, že ich hlasový naturel sa tu uplatnil priamo v originálnej a ideálnej podobe. Menej presvedčivo pôsobí hlasový materiál tenoristu Guillerma Rodrigueza a za štandardný možno označiť aj vokálny prejav barytonistu Richarda Haana. Nahrávka poskytuje celkovo dobrý dojem, pravda, určená je špecifickému okruhu poslucháčov.

SLOVENSKÉ DYCHOVÉ KVINTETO

Haydn • Rejcha • Ibert • Zeljenka • Ligeti.
MUSICA Classics 790020-2

Slovenské dychové kvinteto od svojho založenia v roku 1984 prekonalo rýchly a kvalitatívne pozoruhodný vývoj. Jeho umelecké profilovanie sa odzrkadľuje aj na počte významných ocenení, na rôznych prehliad-

kach a súťažiach, z ktorých treba vyzdvihnúť najmä 1. miesto na medzinárodnej súťaži komornej hudby v Prahe (1988). Majú za sebou viaceré medzinárodné turné (1988, 1991, 1996) a napokon pamätáme sa aj na ich úspešný záskok na festivale Melos Étos.

Ak rakúska firma MUSICA siahla po Slovenskom dychovom kvintete ešte v roku 1944 a natočila s ním recenzovanú CD platňu, urobila veľmi dobrý krok. V pestrom a umne zloženom repertoári preukazuje kvinteto vysoký technicko-interpretatívny štandard. Na ich CD nahrávke si však najviac cením šírku ich štýlových, technicko-interpretatívnych schopností, ktoré iste nie sú medzné, ale perspektívne.

Haydnovo Kvinteto B dur, Hob. 11/46, má všetky znaky ranoklasicistického estetického ideálu, v ktorom výrazne dominuje aristokratická bezstarostnosť, ľahkosť, ľudovosť a hravá invenčnosť.

Dychové kvinteto Es dur op. 88, č. 2. Antonína Rejchu, nás po Haydnovi veľmi citlivo prenáša do nového sveta. Skladba patrí do série šiestich tzv. parížskych dychových kvintet, v ktorých Rejcha novátorským spôsobom posunul komornú hru na dychových nástrojoch do rovnocennej polohy so sláčikovými. Rejchova kompozícia je na rozhraní zrelého klasicizmu a ide v ústrety romantizmu, čo sa prejavuje najmä v spôsobe zvukovo pestrého koloristického využívania jednotlivých nástrojov. Slovenské dychové kvinteto vdýchlo Rejchovej partitúre pozoruhodnú životnosť a záslužným spôsobom poukázalo na jeho nie celkom historicky docenený význam pre inštrumentálnu hudbu.

Francúzsky skladateľ Jacques Ibert mal mimoriadne veľkú záľubu v dychových nástrojoch, svedčia o tom početné koncertantné opusy. Príčinou tohto jeho záujmu o dychové nástroje bol jednak samotný vzťah autora k nim, veľmi dobre rozumel ich technickým a zvukovým možnos-

tiam, a po druhé bol to aj dôsledok toho, že sa po celý život pohyboval v umeleckom prostredí skladateľskej skupiny "Šestky", ktorej poetika vecnej striedmosti a antikonzervativizmu ho priviedla k hudbe širokej komunikatívnosti. Jeho Trois pièces breves, nie sú síce vrcholom jeho tvorby, sú skôr okrajovou kompozíciou, ale zato interpretačne veľmi vďačnou. Ibertov románsky eprit a zvuková elegancia dostali v interpretácii Slovenského dychového kvinteta adekvátny tvar.

Cez Ibertovu hudbu sa na CD nahrávke dostávame k Zeljenkovmu Dychovému kvintetu č. 2 (1944). Autor ho napísal priamo "na telo" súboru, ktorý je jeho prvým a stálym interpretom. Zeljenkova kompozícia pre dychové kvinteto je v mnohom identická s jeho komornou tvorbou posledných rokov: fragmentárnosť, epizódne, voľné priradovanie myšlienkových útvarov a zvukových sekvencií, inštrumentálna koloristika, rytmický motorizmus a pod. Zvukovo vďačne napísaný opus hrá Slovenské dychové kvinteto s celou škálou výrazových prostriedkov.

Vynikajúcou bodkou na tejto CD nahrávke je Ligetiho Šesť bagatel pre dychové kvinteto z roku 1953, čiže spadá do jeho tzv. preddarmstadtského obdobia. Hoci jeho tvorba zo šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov je všeobecne považovaná za najcharakteristickejšiu pre jeho tvorbu, jeho hudba pre dychové kvinteto je rovnako majstrovsky napísaná aj tradičnejšími výrazovými prostriedkami. Jednotlivé bagatela, sú naozaj bagatelami, teda skladbami, krátkeho, invenčne lapidárneho, nosného a zreteľného koncentrovaného hudobného výrazu. Skladby idú v pestrom slede kontrastných, rytmických a dynamicky abstraktných hudobných obrazov - s výnimkou piatej Bagately venovanej B. Bartókovi. Slovenské dychové kvinteto v Ligetiho kompozícii vystupovalo svoj výkon do maximálneho pozitívneho obrazu. Je to naozaj profilová CD nahrávka súboru, ktorý hral v zložení Marián Turner - flauta, Igor Fábera - hoboje, Jozef Luptáček - klarinet, Roman Mešina - fagot, Branislav Hóz - lesný roh. Podotýkam, že nahrávka na veľmi dobrej technickej úrovni bola realizovaná v Slovenskom rozhlase, tamojším nahrávacím tímom (František Poul, Václav Frkal, Alla Kováčsová). **MARIÁN JURÍK**

NOC NA BERTRAMKE

Slávnostná 999. repríza inscenácie Noc s Mozartom, sa uskutočnila 9. septembra t. r. vo vile Bertramka v našťudovaní súkromného Originálneho hudobného divadla. Premiéru mala v marci 1991 a za päť rokov jej existencie ju videlo už 74 000 divákov, čo je úctyhodný počet. Na mieste posvätenom Mozartovou prítomnosťou sa odohráva dej inšpirovaný

príbehom novembrovej noci roku 1787, keď slávny hudobný skladateľ napísal pre krásnu hostiteľku Josefínu Duškovú koncertnú áriu Belle mia fiamma, addio! Autorkou libreta je Renée Nachtigallová, spoluzakladateľka Originálneho hudobného divadla, režisér om inscenácie Jozef Laufer, účinkujú v nej pražskí sólisti. (TASR)

Nové vedenie Stredoslovenského divadla

Minister kultúry SR Ivan Hudec 5. septembra t. r. na aktíve zamestnancov Štátnej opery v Banskej Bystrici a následne na podobnom zhromaždení v Divadle J. G. Tajovského vo Zvolene uviedol do funkcie generálnu riaditeľku Stredoslovenského divadla Máriu Sekovú. Zároveň uviedol do funkcie riaditeľa Štátnej opery v Banskej Bystrici Ing. Rudolfa Hromadu a riaditeľku zvolenskej činohry Vieru Kyzekovú. Okrem toho minister kultúry informoval prítomných, že sa v Banskej Bystrici pripravuje zriadenie novej inštitúcie, ktorou má byť Akadémia múzických umení.

Osobnosti, ktoré spoluvytvárali svetovú hudobnú scénu 20. storočia, postupne odchádzajú do histórie. Zostáva však po nich dielo, ktoré sa pre súčasníkov stáva formou poznania o pohybe a vývoji veľkej európskej kultúry, v ktorej práve hudba hrala jednu z dominantných úloh. A práve, k takýmto osobnostiam, ktoré výrazným rukopisom individuality poznačili európsku hudobnú kultúru patrili aj Rafael Kubelík, ktorého životná a umelecká cesta sa uzavrela po dlhej a ťažkej chorobe 11. augusta t. r. vo švajčiarskom Luzerne.

Rafael Jeroným Kubelík sa narodil 29. júna 1914 v Býchoroch okres Kolín v rodine svetovo slávneho husľového virtuóza Jana Kubelíka, jedného z najlepších interpretov Paganiniho husľovej tvorby svojej doby. Bol jedným z prvých umelcov, čo získali Paganiniho medailu mesta Janov (1905). Rafael podobne ako jeho staršie sestry Anita a Mary, ktoré často koncertovali aj ako husľové duo, sa od detstva pod otcovým vedením venoval na husliach a vôbec hudbe. Na pražskom konzervatóriu bol v husľovej hre žiakom J. Felda, v kompozícii O. Šína a v dirigovaní P. Dědečka. Ako vidno bol odchovancom prvotriednych medzinárodne uznávaných pedagógov. Po piatich rokoch intenzívneho štúdia absolvoval pražské konzervatórium vo všetkých troch študijných odboroch: skladbu absolvoval Fantáziou pre husle a orches-

RAFAEL KUBELÍK

(1914-1996)

ter, štúdium hry na husle ukončil Paganiniho husľovým koncertom č. 1. D dur a dirigovanie predvedením Dvořákovho Ota. Obrovský úspech absolventského koncertu poukázal na jeho zriedkavý talent a mimoriadne nadanie, čo ihneď vyvolalo pozornosť profesionálnych inštitúcií. 24. januára 1934, ako dvadsaťročný po prvýkrát dirigoval Českú filharmóniu. Kubelík bol však aj výborným klaviristom a často sprevádzal na klavíri svojho otca nielen doma, ale aj v zahraničí (hlavne v rokoch 1934-39). Po Talichovom odchode z Českej filharmónie do Národného divadla stal sa v roku 1936 šéfdirigentom Českej filharmónie, s ktorou absolvoval početné úspešné zájazdy do Talianska (1934 a 1939), Anglicka (1937), Belgicka (1938), ale aj po vlasti. V roku 1939 v dôsledku narastajúcich politických zmien, bol povolaný za šéfa opery do Brna, kde zotrval až do jej uzatvorenia 11. novembra 1941. V Brne, hneď po svojom nástupe realizoval verejný koncert operného orchestra, na ktorom spolupracoval aj jeho otec a jeho prvou opernou premiérou bola Smetanova Predaná nevesta, po nej diela Dvořáka, Janáčka, Mozarta, a čo bolo pre jeho interpretačné zámery akýmsi cantom firmom Berliozovu operu Trojania. Na verejných koncertoch presadzoval predovšetkým overené hodnoty z diel Beethovena, Smetanu, Dvořáka, Janáčka, ale aj súčasných autorov Chlubnu, Kaprála a i. Z Brna sa Kubelík v roku 1939 vracia do Prahy a po hosťujúcich vystúpeniach doma a v zahraničí stal sa v roku 1942 umeleckým riaditeľom Českej filharmónie. V tejto funkcii pôsobil až do roku 1948. Kubelík, nielenže nadviazal na odkaz Václava Talicha, ale ho ďalej rozvíjal smerom k technickej dokonalosti a najmä dal Českej filharmónii pevné organizačné princípy. Žiaľ, Kubelíkov podiel na rozvoji Českej filharmónie bol socialistickou kritikou a hudobnou vedou dlho obchádzaný, ba zamlčován. No dnes možno jednoznačne povedať, že jeho pôsobenie v čele Českej filharmónie bolo historického významu a vďaka nemu sa zaradila k špičkovým svetovým orchestrom, o čom svedčia početné významné pozvania orchestra na zahraničné vystúpenia. V júni 1942 sa

Rafael Kubelík oženil s huslistkou Ludmilou Bertlovou, ktorá v Prahe bola žiačkou Karla Hofmanna a v Paríži Georga Enesca.

Žiaľ, Kubelíkov vzácny a mnohostranný interpretačný talent, po roku 1948, keď sa v českej kultúre dostali k moci predstaviteľia komunistických ideí, nenašiel adekvátne ocenenie ani uplatnenie. V lete v roku 1948, pri príležitosti svojho pohostinného dirigovania Mozartovho Don Giovanniho v Edinburhu, rozhodol sa pre cimmigráciu. Jeden rok bol hosťujúcim dirigentom Concertgebouw orchestra v Amsterdame, kde počas sezóny 1949-50 dirigoval 36 koncertov. V roku 1950 pôsobil v Zürichu, Južnej Amerike a v Mexiku. Rozhodujúcim obdobím pre Kubelíkovu medzinárodnú kariéru však bolo šéfovské pôsobenie za pultom Chicagského symfonického orchestra v rokoch 1950-53, ktorý sa pod jeho vedením vypracoval medzi popredné americké orchestre. Aj v Chicagu, okrem svojich vynikajúcich dirigentských kvalít vzbudzoval rešpekt ako organizátor a pribojný umelec, čo s uznaním kvitovali v najnáročnejších umeleckých kruhoch. Popri bežnom repertoári hral diela Honeggera, Martinu, Ernesta Blocha, Coplanda, Schumannu, Roy Harrisu, Lukasa Fossa a i., čo bol na americký prostredie na začiatku päťdesiatych rokov prívlehlý odvážny čin.

17. októbra 1955 Kubelík dirigentsky debutoval v londýnskej Covent Garden v opere Verdiho Otellom a do roku 1958 bol jej hudobným riaditeľom. Ani tu nezabúdala na českú hudbu. V Londýne našťudoval Smetanovu Predanú nevestu a Janáčkovu Jej pastorkyňu. A samozrejme, svoju obľúbenú Berliozovu operu Trojania (ako prvý v Anglicku), ktorú v roku 1960 našťudoval aj v milánskej La Scale.

Keď sa v roku 1961 stal Kubelík hlavným dirigentom Symfonického orchestra bavorského rozhlasu, možno povedať, bol už na vrchole svojej medzinárodnej kariéry. V Mnichove okrem dirigovania rozvinul aj aktívnu organizátorskú činnosť a dá sa povedať, že bol vedúcou osobnosťou hudobného života tohto mesta. So "svojím" orchestrom, ktorý viedol až do roku 1968, podnikol v roku 1962 veľké európske tur-

né, v rokoch 1968 do USA, ktoré zopakoval aj v roku 1975. V roku 1971 zaujal post hudobného riaditeľa Metropolitnej opery v New Yorku. Aj tu sa postaral o premiéru Berliozovej opery Trojania a o. i. aj o uvedenie Wagnerovej tetralógie Prsteň Niebelungov. Jeho pôsobenie v čele Metropolitnej opery bolo vlastne vyvrcholením jeho funkčného postavenia v čele svetových hudobných inštitúcií. Potom zväčša pohostinne dirigoval a nahrával gramofónové nahrávky.

Kubelíkov interpretačný ambitus bol nesmierne široký a štýlovo mnohostranný. Avšak aj on mal svoje lásky, ku ktorým patrili predovšetkým Mahler (najmä jeho 4. symfónia) a Bartók (jedinečná nahrávka jeho Koncertu pre orchester). Ako dirigentovi mu boli cudzie lacné, vonkajškové efekty a gestá. Od orchestrov vyžadoval predovšetkým dôsledné splnenie autorovho zápisu, technickú precíznosť, vypracovanosť detailov, no hlavne bohato diferencovanú zvukovú a farebnú kultúru.

Popri dirigentskej činnosti Kubelík nezanedbával ani svoju skladateľskú profesiu. Komponoval komorné skladby, instrumentálne a vokálne opusy, koncerty pre husle a violončelo. Je autorom Symfónie, Symfonických obrazov a opier: Veronika (predviedol ju v Brne 19. apríla 1947), Cisárove nové šaty, podľa Andersena, Kvetiny malej Idy, Chodská svadba. Skladateľsky oscilloval medzi novoromantickým a postimpresionistickým hudobným čítením. Z jeho pera vyšlo tiež niekoľko bystrých článkov a štúdií.

O Rafaelovi Kubelíkovi sa v českej odbornej literatúre dlho mlčalo, iba v lexikografických prácach bolo možné nájsť o ňom informáciu ako o synovi slávneho huslistu Jana Kubelíka. V roku 1985 pre chorobu prerušil svoju aktívnu dirigentskú činnosť a venoval sa tvorbe. V roku 1989 nadišla chvíľa, keď sa jeho návrat do vlasti stal reálnym. 12. mája 1995, po prvýkrát po návrate, dirigoval otvárací koncert Pražskej jari a 9. júna spojený filharmonický orchestre z Prahy, Brna a Bratislavy na Staromestskom námestí, kde pod jeho taktovkou predniesli Smetanovu Moju vlasť.

No čas aj jemu odmeriaval kroky svojho života. Zdá sa, že aj dnes sú autori, ktorí neradi vidia úspechy svojich rodákov v cudzine ("neboť o ňom málo víme"), no dôležité je, že patril k špičkovej generácii svetových dirigentov, ktorí určovali úroveň a hodnoty umeleckej interpretácie. Oceníť ho dokázala však cudzina (je nositeľom početných zahraničných vyznamenaní) a hoci zomrel v cudzine, posmrtno sa 18. septembra nadobro vrátil do vlasti. Veľkosti jeho umenia zostane na dlhé roky zachovaná v jeho početných zvukových nahrávkach.

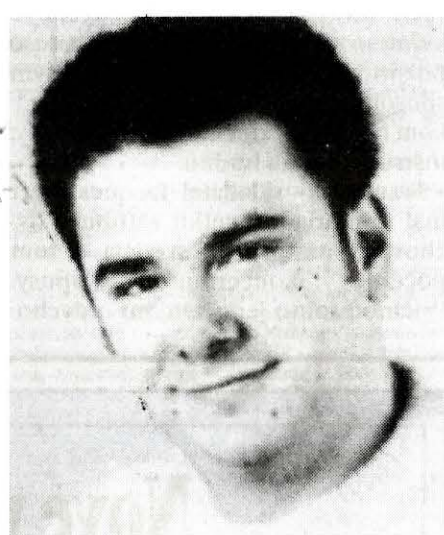
MARIÁN JURÍK

JEDINÁ PRVÁ CENA

V odboroch klavír, organ, čembalo, husle a spev sa uskutočnil od 25. júna do 6. júla t. r. v Lipsku 10. ročník medzinárodnej interpretačnej súťaže Johanna Sebastiana Bacha. Jeho usporiadateľom bolo mesto Lipsko spolu s Bachovým archívom v Lipsku.

Tradícia tejto súťaže siaha až do roku 1950, kedy v porote bol i Dmitrij Šostakovič a lauerátmi sa stali také osobnosti ako Tatjana Nikolajeva, Igor Bezrodnyj, či Amadeus Webersinke. Dvaja poslední tohto roku rozhodovali, kto pôjde v ich šľapajach. Nikolajeva žije už len cez mená svojich úspešných žiakov, viacnásobných lauerátov tejto súťaže v jej minulých ročníkoch.

Z rekordného počtu 230. súťažiacich z 39. krajín dominovalo Nemecko nasledované Japonskom, Talianskom a Ruskom. Slovensko zastupovala Angelika Csizmadiová v odbore čembalo, no napriek slušnému výkonu sa medzi 11. postupujúcich do 2. kola nedostala. Bohaté zatúpenie účastníkov súťaže dávalo tušiť pestrú paletu, objav

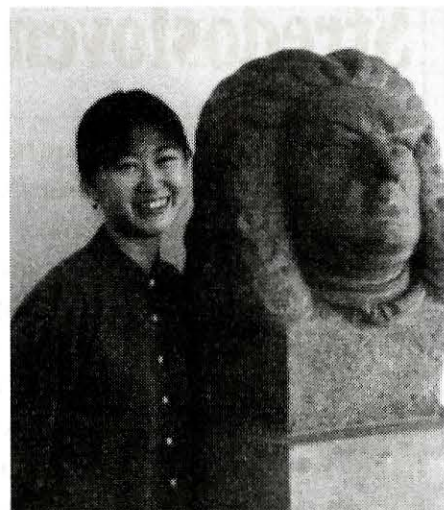

Christoph Genz

Dalibor Karvay

talentov, veľké zrelé umelecké výkony. Očakávanie sa však rozplývalo od kola ku kolu. Prakticky vo všetkých odboroch boli výkony veľmi rozkolísané. Tí najlepší z 1. kola neprešli 2. kolom; tým, ktorým sa na začiatku nie veľmi darilo, vynikli v strede súťaže, no vo finále boli zase sklamaní. Náročná medzinárodná porota bola neobľomná. Vystúpenia porovnávala s inými súťažami, s celkovým hudobným životom a rozhodla sa pre jedinú 1. cenu. V odbore spev - muži ju dostal Christoph Genz z Nemecka. Ďalšie ceny boli rozdelené takto: spev - muži: 2. cena Ekkehard Abele, 3. cena Ralf Ernst a Marcus Volpert, všetci z Nemecka. Spev - ženy: 2. cena Klaudia Zeiner, 3. cena Simone Kermes a Anne Buter, všetky z Nemecka. Klavír: 2. cena Cornelia Herrmann (Rakúsko), 3. cena Christopher Hinterhuber (Rakúsko). Čembalo: 3. cena Giampietro Rosato (Taliansko). Husle: 2. cena Natsumi Tamai (Japonsko), 3. cena Amanda Favier (Francúzsko) a Aki Sunahara (Japonsko). V odbore organ

Aki Sunahara

Giampietro Rosato

NA SLOVENSKU RASTIE "NOVÝ PAGANINI"

- Mimoriadny úspech zaznamenal na medzinárodnom stretnutí mladých hudobníkov v argentínskej Cordobe 11-ročný husľový virtuóz Dalibor Karvay z Vrútok. Ako jediný reprezentant európskeho kontinentu zvíťazil v kategórii hudobníkov do 13 rokov. Do súťaže nominovali D. Karvaya spomedzi viac ako 70 uchádzačov z celého sveta na základe jeho prvej CD-nahrávky (OPUS). V Argentíne sa predstavil 30-minútovým verejným vystúpením, ktoré hodnotila porota zložená z popredných hudobných odborníkov. Objektívne rozhodovanie bola zaručená aj takým spôsobom, že porotcovia sa navzájom nepoznali a počas koncertu sedeli medzi divákmi. K veľkému úspechu mu po vystúpení zablahožela aj veľvyslanec Slovenskej republiky v Argentíne Milan Masarik. Jeho výkon si všimla okrem iného aj miestna tlač, ktorá Dalibora označila za najvýraznejší talent a napísala, že na Slovensku rastie "nový Paganini".

nebola udelená cena.

Veľkou zásluhou Bachovej súťaže je, že jej vedenie sa už pred súťažou stará o štart svojich budúcich lauerátov do koncertného života, osobitnými cenami od rôznych inštitúcií im zaisťuje prvé kroky a prakticky ich odovzdáva do rúk koncertných agentúr. Budúcnosť ukáže, s ktorými menami tohtoročnej Bachovej súťaže sa stretneme na medzinárodných koncertných pódioch.

Súťaž prechádza do budúceho ročníka zo 4. ročného cyklu na 2. ročník. Súťažiaci odbory sa budú striedať nasledovne: 11. ročník sa uskutoční v júni 1998 v odboroch klavír, violončelo a spev; ďalšia súťaž bude v roku 2000 v odboroch organ a čembalo. Spodná veková hranica je 16 a vrchná 32 rokov. Podmienky a program súťaže sú zverejnené rok dopredu, informovať sa možno na adrese: Bach-Archiv, Abt. Wettbewerb, Postfach 101349, D-04013 Leipzig.

VIERA LIPPOLDOVÁ, Lipsko

HUDOBNÝ KALENDÁR

OKTÓBER

1. 10. Medzinárodný deň hudby.
1. 10. 1716* zomrel Giovanni Battista BASSANI - taliansky skladateľ, huslista a organista - 280. výročie úmrtia.
7. 10. 1926 narodil sa Ivan JIRKO - český skladateľ, publicista hudobný kritik - 70. výročie nedožitých narodenín.
7. 10. 1931 narodil sa Štefan BABJAK - slovenský operný spevák dlhočný sólista bansko-bystrickej opery - 65. výročie narodenia.
8. 10. 1911 narodil sa Karol VLACH - významný český dirigent, spolupracovník Voskovca a Wericha v Osvobozeném divadle, dlhoročný interpret populárnej hudby so svojím orchestrom - 85. výročie nedožitých narodenín.
9. 10. 1926 zomrel Emil BURIAN - český barytonista - 70. výročie úmrtia.
9. 10. 1921 premiéra symfonickej rapsódie Leoša Janáčka Taras Bulba.
11. 10. 1896 zomrel Anton BRUCKNER - významný rakúsky skladateľ a organista - 100. výročie úmrtia.
11. 10. 1901 zomrel Emil HLOBIL - český skladateľ a pedagóg 95. výročie nedožitých narodenín.
13. 10. 1911 narodil sa André NAVARA - významný francúzsky violončelista - 85. výročie narodenia.
13. 10. 1931 narodil sa Yves MONTAND - francúzsky herec, šanzonier a skladateľ - 75. výročie nedožitých narodenín.
13. 10. 1936 narodil sa Dr. František MATUŠ, CSc. - popredný slovenský muzikológ, pedagóg a vydavateľ - 50. výročie narodenia.
13. 10. 1961 zomrel Gracián ČERNUŠÁK - český historik a kritik - 35. výročie úmrtia.
14. 10. 1771 zomrel František Xaver BRXI - český skladateľ - 225. výročie úmrtia.
15. 10. 1931 narodila sa Klára HAVLÍKOVÁ - slovenská klaviristka - 65. výročie narodenia.
16. 10. 1781 zomrel Antonín ZIMMERMANN - bratislavský skladateľ a dirigent - 215. výročie úmrtia.
17. 10. 1916 narodil sa Ladislav GALKO - slovenský etnomuzikológ, organológ, editor Slovenských spevov - 80. výročie nedožitých narodenín.
20. 10. 1906 *narodil sa Štefan HOZA - slovenský tenorista, libretista a hudobný publicista - 90. výročie nedožitých narodenín.
20. 10. 1941 narodil sa Vladimír ČUCHRAN - slovenský akordeonista a pedagóg - 55. výročie narodenia.
22. 10. 1811* narodil sa Ferencz LISZT - maďarský skladateľ, klavirny virtuóz, pedagóg dirigent - 185. výročie narodenia.
22. 10. 1831 zomrel Juraj ROHONI - slovenský zberateľ ľudových piesní - 165. výročie úmrtia.
23. 10. 1801 narodil sa Gustav Albert LORTZING - nemecký operný skladateľ - 195. výročie narodenia.
23. 10. 1911 narodil sa Teodor ŠEBOMARTINSKÝ - slovenský skladateľ tanečných piesní, autor muzikálov - 85. výročie nedožitých narodenín.
24. 10. 1946 narodil sa Dr. Igor PODRACKÝ - slovenský muzikológ a hudobný kritik - 50. výročie narodenia.
29. 10. 1961 zomrel Zdeněk FOLPRECHT - český dirigent a skladateľ, pôsobil aj na Slovensku - 35. výročie úmrtia.
30. 10. 1896 narodil sa Anatolij NOVIKOV - ruský skladateľ - 100. výročie narodenia.
30. 10. 1971 zomrel Osvald CHLUBNA - český skladateľ a pedagóg - 25. výročie úmrtia.
31. 10. 1291 narodil sa Philippe de VITRY - francúzsky skladateľ, básnik a teoretik - 705. výročie narodenia.

Predám Bösendorfer, model II. pancierový, krížový s anglickou mechanikou v čiernej leštenej skrini. Adresa v redakcii Hudobného života.

Ospravedlňujeme sa našim spolupracovníkom, ktorí nás nemohli zastihnúť na našom telefónnom čísle. Bolo to zapríčinené iba maľovaním redakcie.

SOSR - september - december 1996

26. september 1996 - Koncert ORF
Sólista: Gottlieb Wallisch
Dirigent: Róbert Stankovský
Program: J. N. Hummel: Predohra č. 1 B dur
W. A. Mozart: Koncert pre klavír a orchester č. 2 Es dur K. V. 482
E. Suchon: Metamorfózy

2. október 1996 - Slávnostná akadémia k 70. výročiu založenia SRO
Dirigent: Bystrík Režucha
Program: J. Cikker: Dupák, tanec op. 31, č. 1
A. Moyzes: Partita na počtu majstra Pavla z Levoče (I. č. - Intráda)

5. október 1996 - Koncert v rámci BHS
Sólista: Torleif Thedéen - violončelo
Dirigent: Bystrík Režucha
Program: H. Berlioz: Rímsky karneval - predohra
A. Dvořák: Koncert pre violončelo a orchester h mol, op. 104
C. Franck: Symfónia d mol

11. október 1996 - Záverečný koncert BHS
Sólista: Tibor Kováč - husle
Dirigent: Róbert Stankovský
Program: C. M. von Weber: Oberon - predohra
L. van Beethoven: Koncert pre husle a orchester D dur, op. 61
A. Moyzes: Symfónia č. 7, op. 50

25. október 1996 - Koncert k životnému jubileu Dr. E. Rajtera
Sólista: Peter Šaray - husle
Dirigent: Dr. E. Rajter
Program: L. Rajter: Sinfonietta
W. A. Mozart: Koncert pre husle a orchester č. 4 D dur K. V. 218
A. Dvořák: Symfónia č. 9 e mol, op. 95 "Z nového Světa"

30. november 1996 - Záverečný koncert Týždňa slovenskej hudby
Sólista: Dana Kardošová - klavír
Dirigent: Róbert Stankovský
Program: H. Domanský: Chvála zeme
D. Kardoš - V. Bokes: Koncert pre klavír a orchester č. 2
A. Moyzes: Symfónia č. 1 D dur, op. 4

12. december 1996 - Vianočný koncert
Sólista: Mikuláš Škuta - klavír
Dirigent: Róbert Stankovský
Program: L. Bernstein: Symfonická tance z West Side Story
J. Ježek: Koncert pre klavír a orchester
G. Gerschwin: Američan v Paríži

Interpretačná súťaž PRAŽSKÉHO JARA

Medzinárodný hudobný festival Pražská jar vyhlasuje svoju 49. medzinárodnú hudobnú súťaž v hre na **husle, lesný roh, trúbku a trombón**. Súťaž sa uskutoční v dňoch 29. apríla až 17. mája 1997 v Prahe.

Súťaže sa môžu zúčastniť umelci všetkých národností, ktorí spĺňajú vekový limit do 30 rokov a ktorí v súťaži Pražského jara dosiať v príslušnom obore nezískali 1. cenu.

Výber účastníkov sa bude robiť na základe zvukovo kvalitnej nahrávky a prihlášky. Uzávierka prihlášok je 15. decembra 1996. Účastnícky poplatok je 100 amerických dolárov. Súťaž je dotovaná hlavnými a osobitnými cenami. Hlavné ceny: 1. cena 120 000 Kč, 2. cena 70 000 Kč a tretia cena 40 000 Kč. Osobitné ceny udeľujú Nadácia českého hudobného fondu, Nadácia život umelca, Cena Českého rozhlasu, Vecná cena hl. mesta Prahy a finalisti môžu získať Čestné uznanie poroty. Medzinárodná porota bude vyhlásená pred súťažou.

Presnejšie podmienky súťaže môžeme poskytnúť v redakcii.

NOVÍ VYSOKOŠKOLSKÍ PROFESORI

Prezident SR Michal Kováč odovzdal 5. septembra t. r. v priestoroch Bratislavského hradu vymenovanie dekrétu 21 novým vysokoškolským profesorom. Na slávnostnom akte bola prítomná ministerka školstva Eva Slavkovská a ďalší hostia. Z oblasti hudby vymenovanie dekrétu vysokoškolských profesorov prevzali: **doc. Eva Blahová** - pre odbor hudobné umenie - spev a **doc. Mikuláš Jelínek** - pre odbor hudobné umenie - hra na husliach. Obom srdečne blahoželáme!

Naši umelci v zahraničí

Česká republika
19. - 23. 9. Praha, Pražský podzim
Peter Mikuláš, bas
Marta Beňáková, mezzosoprán
23. - 26. 9. Zlín, Filharmonie B. Martinů
Tomáš Nemec, klavír

Rakúsko
5. 9. Viedeň, Zastupiteľský úrad
Ludová hudba VRCHÁRI
Peter Uličný, husle
Karin Gostanian, husle
Juraj Vančík, viola
Milan Hlinka, kontrabas
9. 9. Viedeň, Univerzita
MUSICA SINFONICA BRATISLAVA
Pavol Tužinský, dirigent
Mozart, Beethoven, Mendelssohn-Bartholdy
26. 9. Viedeň, Tereziánska akadémia
Jozef "Dodo" Šošoka, bicie
Leopoldo Fleming, percusie (USA)

Maďarsko
9. - 24. 9. Budapešť, Medzinárodná klavírna súťaž F. Liszta
Tomáš Nemec
Pavol Farkaš

Nemecko
3. - 15. 9. Mníchov, Internationaler Musikwettbewerb der ARD
Iveta Matyášová, soprán
10. - 16. 9. Mníchov, Internationaler Musikwettbewerb der ARD
Aleš Solárik - Peter Pažický, klavírne duo

Taliansko
18. - 21. 9. Udine
Kvarteto VENI
Medzinárodný festival komornej hudby - finále ťažnej prehliadky komorných telies

V Roku slovenskej hudby 1996 a na záver Dní európskeho kultúrneho dedičstva
SLOVENSKE NÁRODNÉ MÚZEUM - HUDOBNÉ MÚZEUM V BRATISLAVE
pripravuje na Bratislavskom hrade výstavu pod názvom

POKLADY HUDOBNÉJ MINULOSTI

Organizátori výstavy predstavujú reprezentatívny súbor dokladov o hudobnej kultúre nášho storočia - notové zápisy hudobných diel, rukopisy i tlače, hudobné nástroje, záznamy o hudbe a o hudobnom živote z rôznych období našich dejín. Od výstavy najväčšej hudobnej rukopisov a tlači, ktorá sa uskutočnila v Prahe v roku 1968 a podobnej výstavy usporiadanej v Martine v roku 1974, prešlo už vyše dvadsať rokov. Odvtedy, vďaka systematickej dokumentačnej a výskumnej činnosti špecializovaných inštitúcií sa rozšírilo a prehĺbilo aj poznanie slovenskej hudobnej minulosti, rozkošalo sa bohatstvo vzácných hudobných pamiatok. Na výstave sa nimi bude prezentovať rad slovenských múzeí a archívov, ktoré zapožičali k expozícii originály dokumentov pre verejnosť neprístupných a takmer neznámych.

Výstava sa realizuje v spolupráci s Archívom literatúry a umenia Pamätníka národnej kultúry Maticе slovenskej v Martine a s podporou Komisie Ministerstva kultúry SR pre Rok slovenskej hudby.

Výstava - Poklady hudobnej minulosti - bude na I. poschodí Bratislavského hradu verejnosti sprístupnená od 27. septembra do 30. novembra 1996, denne od 9.00 do 17.00 h (okrem pondelka).

Usporiadatelia pripravili textovú časť v slovenčine a v angličtine, dvojjazyčne bude k tejto príležitosti vydaný katalóg, ktorý prinesie cenné informácie a v bohatej obrazovej časti (sčasti farebnej) predstaví najcennejšie exponáty na výstave.

Slávnostné otvorenie výstavy Poklady hudobnej minulosti bude 26. septembra 1996 o 16.00 h na Bratislavskom hrade.

ŠKO Žilina v Nemecku

Štátny komorný orchester Žilina počnúc 5. septembrom t. r. absolvoval štvordňový koncertný zájazd do Nemecka. Pod taktovkou svojho šéfdirigenta Leoša Svárovského absolvoval po dva koncerty v Seligenstadte a vo Frankenburg. Na programe zájazdu boli Mozartova predohra k opere Figarova svadba, Beethovenov Koncert pre klavír a orchester č. 4 G dur op. 58 a Mendelssohnova Symfónia č. 4 a dur "Talianska".

Sólistkou Beethovenovho koncertu bola japonská klaviristka Miwa Yoguchi.

Objednávam si ks časopisu **HUDOBNÝ ŽIVOT** na adresu:

Meno:

Ulica: Miesto:

PSČ:

Dátum: Podpis:

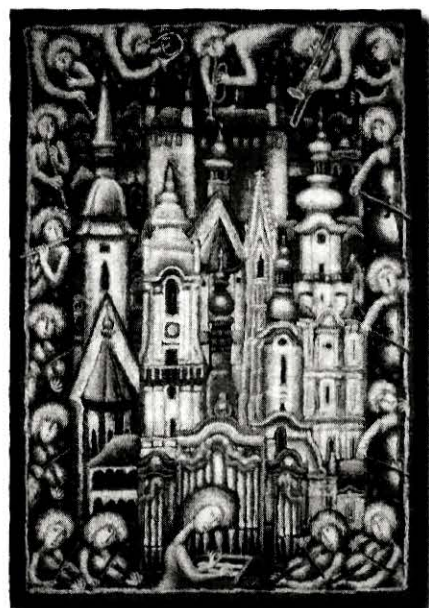
Objednávku pošlite na adresu: **HUDOBNÝ ŽIVOT, Špitálska 35, 811 08 Bratislava**
Celoročné predplatné 96 Sk, polročné 48 Sk.

Bratislavské hudobné slávnosti

Hlavný usporiadateľ:
SLOVAKOCONCERT
slovenská umelecká agentúra

Člen Európskej asociácie festivalov (AEF)
27. 9. - 11. 10. 1996

Ján Trojan: Bratislava, artpoints

Piatok 27.9.

17.00 Slávnostné otvorenie BHS '96
Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
MAGDALÉNA HAJÓSSYOVÁ, soprán
MARIÁN LAPŠANSKÝ, klavír
B. Britten, E. Suchoň

19.30 OTVÁRACÍ KONCERT BHS '96

Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
SLOVENSKÁ FILHARMÓNIA
SLOVENSKÝ FILHARMONICKÝ ZBOR
SPEVÁCKY ZBOR MESTA BRATISLAVY
BRATISLAVSKÝ DETSKÝ ZBOR
Dirigent: **ONDREJ LENÁRD**
Zbormajstri: **JAN ROZEHNAL**,
LADISLAV HOLÁSEK, **ELENA ŠARAYOVÁ**
Sólisti: **OLGA ROMANKO**, soprán (Rusko)
MÁRIA TEMESI, soprán (Maďarsko)
ADRIANA KOHÚTKOVÁ, soprán
R.-M. NICOLAY, mezzosoprán (Nemecko)
IDA KIRILOVÁ, alt
WOLFGANG MILLGRAMM, tenor (Nemecko)
IVAN KUSNJR, barytón (Česká republika)
PETER MIKULÁŠ, bas

G. Mahler: Symfónia č. 8 Es dur

Sobota 28.9.

18.30 Dóm sv. Martina Zborový koncert
pri príležitosti 75. výročia založenia SZSU
SPEV. ZBOR SLOVENSKÝCH UČITEĽOV
Dirigent: **PETER HRADIL**
PĚV. SDRUŽENÍ MORAVSKÝCH UČITEĽŮ
VOKÁLNE OKTETO
Dirigent: **JAN ROZEHNAL**
J.L. Bella, I. Hrušovský, L. Burlas, H. Domanský,
I. Zeljenka, L. Janáček, B. Smetana, E. Suchoň

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
LITOVSKÝ NÁR. SYMFONICKÝ ORCHESTER
Dirigent: **JUOZAS DOMARKAS** (Litva)
Sólista: **JURIJ BAŠMET**, viola (Rusko)
B. Bartók: Koncert pre violu a orchester
S. Rachmaninov: Symfónia č. 1 d mol, op. 13

Nedeľa 29.9.

10.30 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
Koncert víťazov súťaže
Hommage à Lucia Popp
a 3. medzinár. klav. súťaže J. N. Hummela

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
FINE ARTS QUARTET (USA)
GÉRARD CAUSSE, viola (Francúzsko)
J. Haydn: Kvarteto č. 5 D dur, op. 64
A. Bruckner: Kvinteto F dur

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
CAPPELLA ISTROPOLITANA
SLOVENSKÝ FILHARMONICKÝ ZBOR
Dirigent: **LUDOVIT RAJTER**
Zbormajster: **JAN ROZEHNAL**
Sólisti: **ADRIANA KOHÚTKOVÁ**, soprán
MARTA BEŇÁČKOVÁ, alt
JOZEF KUNDLÁK, tenor
PETER MIKULÁŠ, bas
J. Haydn: Omša d mol Hob XXII:11
(Nelsonova omša)

Pondelok 30.9.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
BRUCKNER ORCHESTER LINZ (Rakúsko)
Dirigent: **MARTIN SIEGHART**, (Rakúsko)
Sólistka: **YUZUKO HORIGOME**, husle (Jap.)
W.A. Mozart: Koncert pre husle a orchester D dur
A. Bruckner: Symfónia č. 7 E dur

Utorok 1.10. Medzinárodný deň hudby

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ROYAL LIVERPOOL PHILHARMONIC
ORCHESTRA (Veľká Británia)
Dirigent: **LIBOR PEŠEK** (Česká republika)
L. Janáček: Taras Bulba
E. Elgar: Enigma op. 36 variácie na vlastnú tému

Streda 2.10.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
FILHARMONICKÉ OKTETO
Umelecký vedúci: **JOZEF LUPTÁČIK** st.
J. Haydn, C.M. von Weber, W.A. Mozart, G. Jacob

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ISTANBUL STATE SYMPHONY
ORCHESTRA (Turecko)
Dirigent: **IVAN ANGUÉLOV**
Sólistka: **SUNA KAN**, husle (Turecko)
U. Cemal Erkin: Koncert pre husle a orchester
S. Prokofiev: Romeo a Júlia, výber zo súit

Štvrtok 3.10.

17.00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca
Klavírný recitál **STANISLAVA ZAMBORSKÉHO**
V. Bokes, J. Sixta, I. Szeghy, E. Suchoň,
I. Parík, I. Hrušovský

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA BRNO (Česká rep.)
Dirigent: **OTAKAR TRHLÍK**
Sólisti: **TATIANA FRAŇOVÁ**, klavír
ROLAND BATIK, klavír (Rakúsko)
F. Poulenc: Koncert pre dva klavíry a orchester d mol
O. Respighi: Rímske slávnosti

Piatok 4.10.

17.00 Koncertná sieň Bratislavského hradu
OCTET SINGERS
Dirigentka: **BLANKA JUHAŇÁKOVÁ**

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
Klavírný recitál **EUGÉNA INDJIČA** (USA)
L. van Beethoven, F. Chopin, C. Debussy,
I. Stravinskij

20.30 Moyzsova sieň Slovenskej filharmónie
JAZZOVÝ KONCERT
MATÚŠ JAKABČÍČ TENTET
Featuring Special Guests
GREG HOPKINS, trúbka (USA)

Sobota 5.10.

18.30 Dóm sv. Martina Zborový koncert
BRATISLAVSKÝ CHLAPČENSKÝ ZBOR
Dirigentka: **MAGDALÉNA ROVNÁKOVÁ**
F. Couperin, P. Bajan, C. Mawby,
W. A. Mozart, H. Schütz, a ďalší

19.30 Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
SYMFONICKÝ ORCHESTER
SLOVENSKÉHO ROZHLASU
Dirigent: **BYSTRÍK REŽUCHA**
Sólista: **TORLEIF THEDEEN**, violončelo (Nórsko)
A. Dvořák: Koncert pre violončelo a orchester h mol
C. Franck: Symfónia d mol

Nedeľa 6.10.

10.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ŠTÁTNY KOMORNÝ ORCHESTER ŽILINA
Dirigent: **TSUGIO MAEDA** (Japonsko)
Sólistka: **FRANÇOISE GROBEN**,
violončelo (Luxembursko)
J. Cikker: Spomienky, op. 25
J. Haydn: Koncert C dur pre violončelo a orchester
G. von Einem: Slovenská suita
pre sláčikový orchester (premiéra)

16.00 Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu
Organový recitál
GILLIAN WEIR (Veľká Británia)
M. Rossi, G. Muffat, J.S. Bach, J. Jongen,
O. Messiaen, P. Eben

17.00 Koncertná sieň Klarisky
CAMERATA HUNGARICA (Maďarsko)
SÚBOR STAREJ HUDBY GAUDIUM

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ORQUESTA NACIONAL DE ESPAÑA
Dirigent: **JOSÉ COLLADO** (Španielsko)
Sólista: **GUILLERMO GONZALES**, klavír
M. de Falla: Noci v španielskych záhradách
pre klavír a orchester
M. de Falla: Čarodejná láska
M. Ravel: Španielska rapsódia

Pondelok 7.10.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
UNITED PHILHARMONIC
ORCHESTRA VIENNA
Dirigent: **RICHARD EDLINGER** (Rakúsko)
Sólista: **DALIBOR KARVAY**, husle
H. Wieniawski: Koncert č. 2 d mol pre husle
a orchester, op. 22
M. Krajič: Sinfonia da Requiem

Utorok 8.10.

19.30 Koncertná sieň Slovenskej filharmónie
ORCHESTRE NATIONAL
DU-CAPITOL DE TOULOUSE (Francúzsko)
Dirigent: **MICHEL PLASSON**
Sólistka: **ISABELLE VERNET**, soprán
H. Berlioz: Les nuits d'été op. 7
B. Britten: Štyri morské interlúdiá op. 33a
z opery, Peter Grimes
C. Debussy: La mer

Streda 9.10.

Európske katedrálne koncerty
17.00 Kostol Najsvätejšej Trojice
MUSICA AETERNA
Umelecký vedúci: **PETER ZAJÍČEK**
Sólistky: **KAMILA ZAJÍČKOVÁ**, soprán
MARTINA LESNÁ, flauta
F. X. Biber, F. Tunder, J. Schmelzer,
A. Vivaldi, A. Scarlatti, T. Albinoni

BHS V HISTORICKEJ BUDOVE SND

Piatok 27.9. 19.00
L. Minkus: DON QUIJOTE
Sobota 28.9. 11.00
L. Kupkovič: TROJRUŽA
(opera pre deti)
Sobota 28.9. 19.00
B. Smetana: PREDANÁ NEVESTA
Utorok 1.10. 19.00
L. Delibes: COPPÉLIA
Streda 2.10. 19.00
A. Boito: MEFISTOFELES
Štvrtok 3.10. 19.00 Baletný večer
I. Zeljenka: **MUSICA SLOVACA**

M. de Falla: ČARODEJNÁ LÁSKA
I. Stravinskij: SVÄTENIE JARI
Piatok 4.10. 19.00
G. Puccini: BOHÉMA
Sobota 5.10. 19.00
J. Cikker: VZKRISENIE
premiéra
Nedeľa 6.10. 19.00
ELISA MONTE DANCE (USA)
Súbor moderného tanca
Pondelok 7.10. 19.00 Vystúpenie
SLOVENSKÉHO LUDOVÉHO
UMELECKÉHO KOLEKTÍVU

Utorok 8.10. 19.00
J. Cikker: VZKRISENIE
Streda 9.10. 19.00
VEČER BULHARSKÝCH
UMELCOV
Štvrtok 10.10. 19.00
Východoslovenské divadlo
Košice
F. Schmidt: NOTRE DAME
Piatok 11.10. 19.00
F. Schmidt: NOTRE DAME

Pridružené podujatie
Nedeľa 29.9.
19.00 Dom kultúry Dúbravka
SÚBOR ATEM
G. Aperiš: Sextuor

Medzinárodná muzikologická
konferencia
NÁRODNÉ, INDIVIDUÁLNE
A UNIVERZÁLNE PRVKY
V HUDBE
Bratislava Zichyho palác
3.-5.10. 1996

PREDPREDAJ VSTUPENIEK
na operné a baletné predstavenia
v pokladnici SND, Komenského nám.
Pondelok - Piatok: od 8.00 do 18.00 h.
Sobota: od 8.00 do 12.00 h.
Hromadné objednávky:
Propagačné oddelenie SND
Gorkého 4, 815 86 Bratislava
Tel./fax: +42 7 5333890

Bratislavské hudobné slávnosti ďakujú za láskavú podporu svojim partnerom

PROGRESS
PROMOTION

SLOVAKOFARMA

ČESKOSLOVENSKÁ
OBCHODNÁ
BANKA
A.S.

AGROFERT

Zmena programu a účinkujúcich
vyhradená!